

ES PI GROS

Lloret de Vistalegre

BUTLLETÍ INFORMATIU Nº 73-74

AGOST-SETEMBRE 1990

PRENSA
CORONA

ES PI GROS

Lloret de Vistalegre

Butlletí informatiu N° 73/4

AGOST-SETEMBRE 1990

Lloret de Vistalegre

Dipòsit Legal: PM 623/79

ADREÇA

Costa des Pou, N° 13

Lloret de Vistalegre

IMPRESSIÓ

"Apòstol y civilizador"

Petra

BESTIARI

Mirau aquesta perdiu
com apura un caçador:
fins i tot li va a fer es niu
dins sa boca d'es canó!

Per una perdiu pintada
vaig córrer tot un estiu:
la vaig trobar dins es niu
tota coixa i mig baldada.

Sa meva perdiu va alegre,
tota sa nit ha cantat,
jo me pens si haurà trobat
bon blat, i ha fet sa vega.

Ses perdius de Puntiró
i totes ses d'aquells entorns,
se riuen d'es perdigons
i llavò d'es caçador.

Els articles publicats a aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

EDITORIAL

Pareix clar que els anys d'història de la revista *Es Pi Gros* han constatat que no es pot analitzar l'esdevenir del nostre poble durant aquests darrers temps sense comptar amb ella. Com tots us n'haureu adonat, la periodicitat de la publicació no és precisament l'element que ens honra més. La manca de col.laboració i el fet que cap dels que ens dedicam a dur endavant aquesta tasca informativa residim diàriament al poble poden esser alguns dels fets fonamentals.

Pel que fa a la col.laboració no cal fer-hi massa incidència. Es de tots sabut que els temps canvien i l'individualisme guanya cada dia més terreny dins els nostres plantejaments vitals. De totes maneres això no és excusa ja que no és cosa d'enguany ni de fa dos anys.

Si ens aturam a estudiar el segon aspecte a tenir en compte, la no residència al poble, ens adonarem sense voler esser massa vius que cada dia més és una pràctica habitual a tots els pobles que ens envolten. La ciutat ha estirat molt aquests darrers anys. Es fàcil comprendre-ho, allà hi ha la majoria de llocs de treball i unes majors perspectives.

Així i tot, dins la foscor pareix que es perfila una claror amb conseqüències no massa definides, el nou ús dels pobles com a simples residències que garanteixen tranquil·litat. Aquí desapareix el concepte clàssic de poble i de fer poble, i entra en joc un simple espai de vivenda més o menys allunyat de la ciutat.

Amb l'avanç tecnològic dels vehicles i la millora de la xarxa viària, desplaçar-se de Ciutat al nostre poble no suposa més temps que atrevessar la capital a una hora punta, i és aquest un element que no es pot deixar de banda a l'hora d'analitzar una possible revitalització, encara que només sigui com a lloc de residència, dels pobles de l'interior de l'illa.■

ES PI GROS

REVISCOLA LA FESTA DEL SEQUER

Després de dos anys sense celebrar-se la *Festa del Sequer*, el passat 15 de setembre tengué lloc el programa d'actes que configuraren l'edició d'enguany. Res no demostrava que haguessin passat dos anys entre la darrera *Festa del Sequer* i la present edició: El tradicional concurs de cartells, la visita d'autoritats polítiques, exposició d'eines del camp, figueralers majors, i beure i menjar a rompre centraren l'atenció dels participants i visitants.

Els components de *Sa Font Figuera*, l'únic grup de ball de bot de la nostra vila, han estat els encarregats enguany de dur endavant aquesta celebració que a poc a poc es torna tradicional dins el programa de festes de final d'estiu.

Amb la participació del grup de música *Flors des Salt* de Puigpunyent, els balladors de *Sa Font Figuera* feren una festa que serà recordada com una mostra del resultat que es pot obtenir amb la imaginació encara que es compti amb pocs mitjans econòmics.

De tots els anys en què s'ha celebrat la *Festa del Sequer*, no hi ha dubte que ha estat la d'enguany l'exposició d'eines del camp més exhaustiva de totes. De figues n'hi havia de moltes castes i figues seques també en vàrem poder veure dins les habituals olle-

tes. Per altra banda, cal destacar un vídeo sobre el tema confeccionat per N'Arnau Mateu i En Miquel Gelabert.

A més de les exposicions i degustacions de figues, herbes seques i dolces i vi de Si neu, la presència de nombrosos assistents als actes celebrats es va veure incrementada pels polítics, que tampoc volgueren faltar a la celebració. Si abans era En Jeroni Albertí l'encarregat de visitar el nostre poble en aquestes ocasions, enguany ho fou el montuïrer Joan Verger. Com a anècdota, esmentar que el president del *Consell Insular de Mallorca* a més de participar a la festa també va sopar a Lloret ja que, segons ens contaren, pareix esser que, casualment, la *figueralera major* és parenta d'aquest polític del PP.

Esperem que la feina feta aquest any sigui signe no només del recobriment de la *Festa del Sequer*, sinó també de la seva consolidació. La gran quantitat de gent que hi col·laborà i l'ampli ressò que significà la nombrosa assistència així ho pareixen confirmar. ■

DE FIGUES I DE SEQUERS

La *Festa des Sequer* sembla que ja està recuperada. Un esdeveniment es manifesta quan un col·lectiu ho desitja, i la gent de Lloret vol celebrar anualment aquest acte entre el record i la bulla i el present lloretà.

El fet simbòlic de la commemoració dels sequers i de les festes de ball de bot a la tardor de la collita dignifica ja per sí la trobada; però també durant més de dos mesos tot un grup de persones s'han encarregat d'organitzar-la i dempestar l'ambient a la majoria de gent. És bo que els més joves de Lloret -i de Mallorca- puguin arribar a la saba i les arrels del sentiment més profund a través d'aquests esdeveniments.

Lloret és un dels pobles de l'illa que té més alt cultiu de la figuera: Segons Pere Salvà (1), l'any 1960 Lloret només era superat per Inca quant al percentatge de figuerals. Això ens dona una idea de la importància econòmica

que girava a l'entorn de la figuera i l'abast social que implicava (2).

La figuera, però, no ofereix bon llenyam; no serveix per fer foc ja que crema aviat i no deixa carbó. El refranyer ens ho diu: *Foc de figuera, foc de quimera*. A més no pot ésser obrada perquè la seva qualitat és ínfima: s'aprofitava, en canvi, per a l'elaboració de bancs de fuster, banquetes per a la casa i per fer les soles de carro, ja que per ser una fusta molt fluixa absorbia molt els cops (3).

Hi ha una certa prevenció contra la llenya i la llet (la *lletrada*) de figuera, barrejant-se les propietats dolentes i les virtuts: Diuen que no convé cremar llenya de figuera per a fer brou a les patentes o per cuinar per a les dones que crien, perquè la figuera treu llet i fa perdre la llet a les dones. Hi ha qui empra llenya de figuera per a escalfar la llet i fer molt de brossat; diuen que aquesta lle-

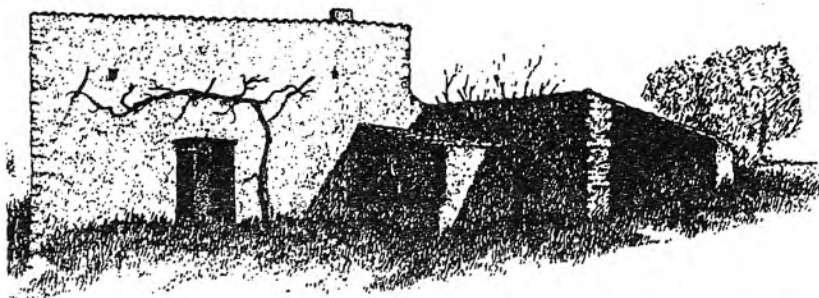
nya fa fer brossat abundant. Si vos afica una espina dins la carn, posau-vos-hi lletrada i l'espina sortirà (4). Les figues negres reblanides amb llet fan madurar els grans de la pell i calmen la tossina; bollides amb llet i espremudes formen un xarop que és un purgant per a nins. Per contra, la lletrada escalfa les mans i provoca els figuerols, dels quals n'eren molt afectats els figueralers; els caps dels dits arribaven a perdre el call i a fer sang, per curar-los es donaven fregues amb clovelles de nous verdes (5).

La collita començava amb el primer esplet de les figues flors, per Sant Pere:

*Demà, dia de Sant Pere,
figues flors jo vull menjar:
aniré a enrevoltar
per primer pic sa figuera.*

*De figues juliolenques
n'hi ha poques en es tros,
i se diuen figues flors
perquè no són agostenques.*

Les figueraleres, amb els manegots i mocador davall el capell, partien cap a les possessions: Son Joan Arnau, Son Brondo, Son Munar, Son Gelbert... quan encara no havia sortit el sol. Hi ha tot un món de relació entre els majors i figueraleres que no havia d'esclatar fins al ball del Sequer; per això era tan esperat i per això totes les persones de Lloret que ho recorden se'ls dibuixa una ria-

Caseta de sequer a So n'Estela (Llorito). Dibuix de Biel Bonnin

lla i se'ls nota una coentor als ulls: tal volta hi ballaren per primera vegada amb la mare dels seus fills:

Ses nostres figueraleres enguany no se poden queixar: els han fet caseta i era perquè tenguin bon ballar.

Des que ses figueraleres enguany se'n varen anar no faig sinó pensar amb elles;|

bé mir devers ses figueres però cap d'elles no hi ha.

Ses nostres figueraleres no les vui despreciar; de més guapes i sandungueres a Mallorca no n'hi ha.

Encara que la tasca de recollida de figues recaia sobre les dones, els figueralers tam**é** formaven part del treball recolector. Malgrat tot, el figueraler no gaudia d'un prestigi massa solvent dins el marc social:

*¿No estàs empegueït de fer de figueraler?
¿Altra feina no sap fer un jove tan presumit?*

*Oh, pobre figueraler!
Passes la vida penada;
en veure sa nigulada corrents vas a entrar es se-
quer. |*

I és que el figueraler e-ra la simbiosi total home-ter-ra; no hi ha cap destresa a a-prendre, no hi ha cap complica-
ció:

*Vols que et digui el meu ca-
bal |
d'aquí endavant he de mester
un ganxo i un paner
per anar en es figueral.*

Això de les figues a Llo-ret ja ve de molt enrera. Així ho diu una cançó recollida a Mallorca Dominica (4 de febrer de 1900):

*A Llorito senaietes
i no ho han de demanar;
perquè varen baratar
el Sant Cristo amb figues se-
ques. |*

Enguany s'han classificat i presentat vint varietats de figues collides al terme de Lloret. No cal esmentar la feina del grup Font Figuera que

Aquest article s'inclou en el Conveni sobre Normalització Lingüística signat entre la Conselleria d'Educació, Cultura i Esports i l'Associació de Prem-sa Forana de Mallorca, 1990.

ha sabut escampar la il·lusió per la festa i ha trobat la col·laboració de tot Lloret. El vídeo titulat *Sequer 1990* pensam que pot ésser un bon precedent per a futures festes així com la creació d'un museu etnològic del Sequer.

Les varietats classifica-des són: *siscelis, hortella, hi vernenca, verdal, martinenca, coll de dama, de la roca, pe-retjal, aubacó, roja, de la se nyora, galantina, bordissot ne gra, algelina, bordissot blan-ca, cucurella, de la tira, ull de perdiu o capoll blanc, mar tina.*

A cop de corn, a la mati-nada, Lloret es despertà en festa. No havíem collit les figues amb la mateixa inten-ció d'antany, però la festa tingué els mateixos resultats. O no? ■

Felip Munar

NOTES

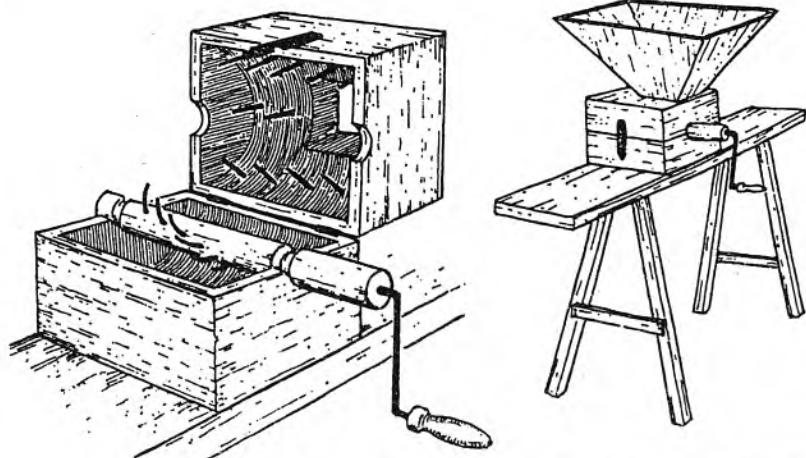
(1) La utilización agraria del suelo en la isla de Mallorca. Aportación de nueva metodología para su estudio a MAYURQA, 13. Palma, 1975.

(2) Vegeu l'interessant article d'An-dreu Ramis i Antoni Ginard: *Per Sant Pere revoltan la figuera. Les figues a Mallorca a Elements de la societat pre-turística mallorquina*. Conselle-ria de Cultura. Palma, 1989.

(3) Ib. pàg. 180.

(4) Vegeu l'entrada Figuera del *Dic-cionari Català-Valencià-Balear*.

(5) Ramis-Ginard, a op.cit. pàg. 180.

Màquina de capolar figues. Dibuix de Biel Bonnín

A L'ESPERA D'UN TEMPS MILLOR

A pesar de l'abandonament en què es troba el camp mallorquí, resulta molt agradable visitar els *figuerals* amb la verdor de les seves branques i l'abundància del seu fruit, sa i de bona qualitat.

Per altra banda, fa pena recordar aquells temps quan fa varis lustres les figues eren la segona font de riquesa del camp mallorquí, sobretot tenint en compte que avui en dia ni s'aprofiten, ni se cullen. Les figues eren base i alimentació dels famosos porcs mallorquins, d'orelles llargues i caigudes; el porc negre del que es feia la inigualable sobrassada mallorquina, coneguda i apreciada més enllà de la nostra *Roqueta*.

També s'empraven les figues seques (*rulons*) com a pinso d'hivern per als porcs, cavalleries i quasi tota casta d'animals.

LES FIGUES SEQUES

A cada casa un *sequer* i un *sequer* a cada *figueral*. A partir del 15 d'agost comença-

va la recolecció de les figues, els alegres talls de joves *figueralers* amb el seu paner, el seu ganxo de metre i mig, i la seva escala per recollir el fruit daurat de la figuera.

Els *canyissos* s'omplien de figues ben madures exposades al sol. Eren la madona i l'amo qui se'n cuidaven de la feina del secar, i quan apareixien els níguls tots corrien a entrar els *canyissos*.

La millor figa per a secar és la *bordissot blanca*, la *d'hortella* i la *martinenca*. El procés de secar consistia en donar-li voltes, *atrafar-la* i estirar-la per, una vegada seca i reposada, en arribar la lluna plena de Sant Francesc, enforar-la i col·locar-la a dins olles o alfàbies, pitjada i en calent per esser aprofitada durant tot l'any.

Es pot dir que, tal vegada, era el primer plat a totes les menjades. Encara record el què deia el meu padrí a l'hora de posar-se a taula. *Al.lots pegau a ses figues i estalviau*

es pa.

Únicament se pitjaven les figues ben regades d'aigua amb sal i fulles de llimonera i llavors de fonoll.

Ara, com abans, es preparen les figues de la senyora, les figues des capellà o les figues de sa comare, seleccionades entre les millors, i en lloc d'estar preparades amb aigua amb sal, s'utilitza una espècie d'almívar amb anís.

Les figues *gates* es col·loquen a base d'anís sec, canya i aiguardent; i les figues *gates* no s'enfornaven però es cobrien d'alcohol i sucre. Hi havia qui en lloc de passar-les pel forn, les humitejava amb un xarop aromatitzat molt calent i les col·locava en pots de vidre o de fang cuit.

Existien els *acops* que eren fruit de les figues grosses: *peretjals*, *calderones*... que per esser males de secar, se xapaven i obrien per, una vegada seques, juntar-les de dues en dues. El procés de conservació era igual.

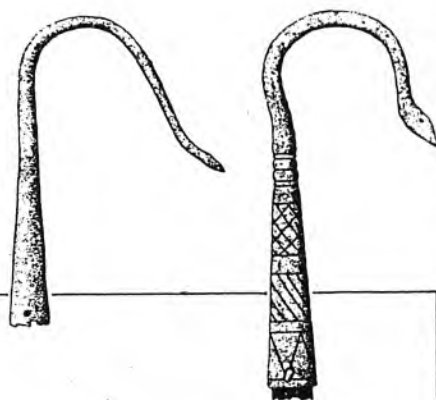

Que queda de tot allò?

Res. Les figues cauran a terra, els porcs seran engreixats a granges amb pinsos composts, i a la nevera o al rebost tendrem pots i potets de mil coses... Però les delicioses figues mallorquines hi man-

caran i s'hauran podrit davall la figuera. Certament hi ha dubtes sobre la rendabilitat que pugui tenir el negoci, però és una pena que el camp mallorquí s'estigui morint.■

Sebastià Nicolau

Productos variados

► **Pa de figa.** Un dulce muy apreciado y de un sabor muy especial que se preparaba en muchas casas. Los higos secos se molían y picaban, y se les ponía canela, hinojo, sal y, en caliente, se amasaban con anís formando unos bolos que envueltos en hojas de figuera y atados con cordel se colgaban a modo de sobrasadas.

A la hora de consumirlos se cortaban a rodajas, a cuadraditos con una pepita de avellana o almendra encima, y eran una delicia a la vista y al paladar.

► **Arrop de figa.** Una vez secada la fruta, se ponía al fuego lento durante una hora de ebullición, a un promedio de 5 kilos de higo y 6 litros de agua. Se colaba y filtraba por un tamiz o lienzo de hacer queso. Los higos servían para pienso y el líquido se ponía al fuego hasta que a través de la ebullición quedaba a la mitad. Se dejaba enfriar, última ebullición con una monda de limón y naranja, un membrillo a rodajas sin pelar, y no olvidarse de poner tres nueces verdes con cáscara incluida. Una vez frío se colaba en tarros y botellas, guardándose hasta la hora de su consumición.

El "arrop clar", se hace de la misma manera pero reduciendo sólo una tercera parte. Se tiene que consumir inmediatamente o bien cubrir los tarros con varios centímetros de alcohol.

► **Mel de figa.** Se dejan los higos que son de poca calidad pero que estén sanos para que en el invierno, cuando no hay flores

ni fruta en el campo, se hiervan colocando el zumo y los higos junto a las colmenas.

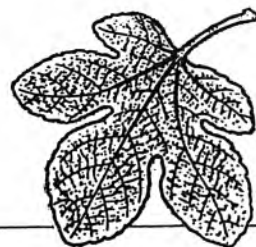
En el plazo de quince días los panales estarán repletos de miel, que aunque sea más basta y más oscura es sabrosa y aprovechable.

► **Pastís de figa.** Se pica y muele un kilo de higos, se amasa con anís y se coloca en moldes o envases duros. Aparte, se tendrá 250 gramos de almendras, avellanas, cacahuetes o nueces, que se incrustarán dentro de la pasta empolvándolo con galleta picada o coco molido.

► **Mazapán de higo.** Un kilo de higo triturado, un kilo de almendra triturada muy fina, canela en rama. Bien amasado, se forman figuritas que se pondrán al horno cubiertas de clara de huevo para que se doren. Se adoman con piñones. Conviene que los higos sean blancos, aunque hay quien los pone negros y toman el nombre de "morenitas del horta".

► **Escaldum de figues.** Una parte de higos secos cortados a cuadrillos, otra de pasas, otra de xulla salada, otra de dados de boniato y otra de piñones.

Todo se fríe con manteca de cerdo en una cazuela de barro, cuando está dorado se cubre con vino y caldo y de gallina y se hornea durante 20 minutos. Aunque alguien lo endulza con azúcar o miel, el auténtico escaldum de figa ha de tener un sabor agri dulce.■

FESTA DES SEQUER

15 DE SETEMBRE
LLORET 1990

Maria Antònia Mora Jaume, de 8 anys, va esser la guanyadora del *Concurs de Cartells* que es convocà amb motiu de la *Festa del Sequer* d'enguany i que comptà amb una participació menys nombrosa que en edicions anteriors.

Per altra banda, el *Consell Insular de Mallorca* ha concedit una subvenció de cent cinquanta mil pessetes al Grup de Ball Font Figuera per a l'organització de l'esmentada festa.

□ ELS DIES I LES FESTES

PSICOLOGIA I DENÚNCIA

NO he sabut mai fins a quin punt contaven la veritat, una part de la veritat o gens de veritat. Que exageraven ja ho sospitava fins el més llonze de la colla. Però, entre nosaltres, jovencells i neòfits, l'enjòlit restava obert. Fins a quin punt eren certes o imaginades les aventures amoroses, sexuals, que aquells fadrins havien tengut a uns balls de sequer? Nosaltres escollàvem amb l'enveja del que no ha participat a l'expedició fascinant. Nosaltres, els jovencells, érem estudiants d'uns setze anys, als darrers cursos del baxillerat, bells, els fadrins, eren al llindar de complir el servei militar, ells tenien més diners, més llibertat i més experiència que nosaltres, pobres estudiantets amb ganes de veure, i viure, un món quasi prohibit, brillant i temptador que s'estenia més enllà dels llibres de text, curiosa i ortodoxament porgats.

Ens contaven, els fadrins, les aventures que s'esdevenien als balls de sequer. Les aventures eren més directes i més enceses que tota la migrada literatura eròtica que havia pogut llegir, en aquell temps i restriccions per l'esperit i pel cos. Ni el cine, ortodoxa i curiosament censurat, em desvetllava fantasies tan acolorides ni tan sensuals. Tots, jo almanco, somniava en un ball de sequer. Naturalment, jo sabia que era un ball, però no sabia que era un ball de sequer.

Cercava una explicació, dins el magi, a la relació entre una feina camperola i una disbauxa oriental. Assecar figues em semblava que havia d'ésser una mena d'operació meticulosa, sàvia, màgica, que exigia una absorbent i tensa dedicació de les dones i de les al·lotes, i que, per aquesta raó, a la nit, es lliuraven al ball, vàlvula desinhibidora, alliberadora d'un feixuc jornal de feina. Jo no sabia res de feines agrícoles, ni d'assecar figues, ni de canyissos. Els llibres no explicaven res. Un veïnat, ja vellet, m'aclarí que a la temporada de collir figues, per aquesta temporada, a les cases, o a les

possessions, que tenen figuerals, a la nit, a la clatre o a l'era, feien balls ban xalests amb guitarres, guitarrons, bandúrries i castanyetes. Tampoc m'explicava res interessant.

A la fi vaig anar a un ball de sequer, a Ca Na Sorta o a Can Seguer, no ho record bé. I, llevat d'una bulla més o menys xiroia i unes copes socarrants, no hi hagué aventures als racons de la sala, il·luminada per un petromax, d'inquietant siulet entre la música ballable d'un acordionista mig adormit. Ni a la sala, amb massa gent, ni a la fossa, no tan fosca, del defora, a l'era, succeí més aventura que uns balls amb una al·lota morena, olor de sabó fluix, que es deixava estrènyer una mica. I, després, els meus companys i jo, en bicicleta, carretera amb lluna, feren uns vuit quilòmetres cap a casa. A l'endemà, a la tertúlia del café, vaig escoltar, astorat, com els meus companys, que havien tengut tanta, o més poca aventura que jo, relataven amb més fantasia que realitat, la vivència del ball, quasi amb el mateix vocabulari i la mateixa seqüència descriptiva que la pròdigament utilitzada, pels altres, aquells fadrins envejables. Temps després ho vaig entendre. "Lo bo no és la festa en sí, lo bó és el que es conta després de la festa". I no vaig voler-los desmentir. I mai he denunciat una mentida que, sense fer mal al nom de qualcú, serveixi, si més no, per crear un brot d'il·lusió al que la conta.

No he sabut mai fins a quin punt, aquells fadrins, contaven la veritat, i ara ja no m'importa. Tal vegada era molt millor que no contassin l'estricta veritat. Així creaven mites. A l'any següent, o a l'altre, no ho record bé, en convidaren a un ball de sequer a una possessió ver als centre de l'illa, ho record bé: i allà, amb una meravellosa gramola i uns estratègics fanalets, vaig comprovar que hi ha mites que són una realitat, amb olor de sabó perfumat.

I els mediterranis som els que millor entenem els mites. El siconi és la infructescència característica de les figues. Hi ha un mot, desagradable, "siconfanta", que vol dir delator. A la terra dels mites, a Grècia, un siconfanta era aquell que, per pròpia iniciativa, denunciava les infraccions de la llei que observava als seus conciudadans. Avui, tem, que existeixin siconfantes amb títol. Sembla que la paraula siconfanta, originàriament s'explicava a la denúncia de l'exportació clandestina de les figues de l'atica, i, acabà, el mot, designant als acusadors per lucre. D'aquí es pot deduir la importància de les figues, la conveniència de no desmentir les llegendes sobre les aventures amoroses, i la necessitat d'escriure psicologia amb "p" inicial, car "sicologia" podria ésser la ciència que estudia les figues. I, crec, que ja n'hi ha prou que, des de fora, ens donin figues per llanternes. Que, en veritat, els mites ja els triarem nosaltres. ■

ESCOLA DE PARES

És un curs especialment dirigit a pares d'alumnes. El seu objectiu és oferir coneixements pràctics sobre:

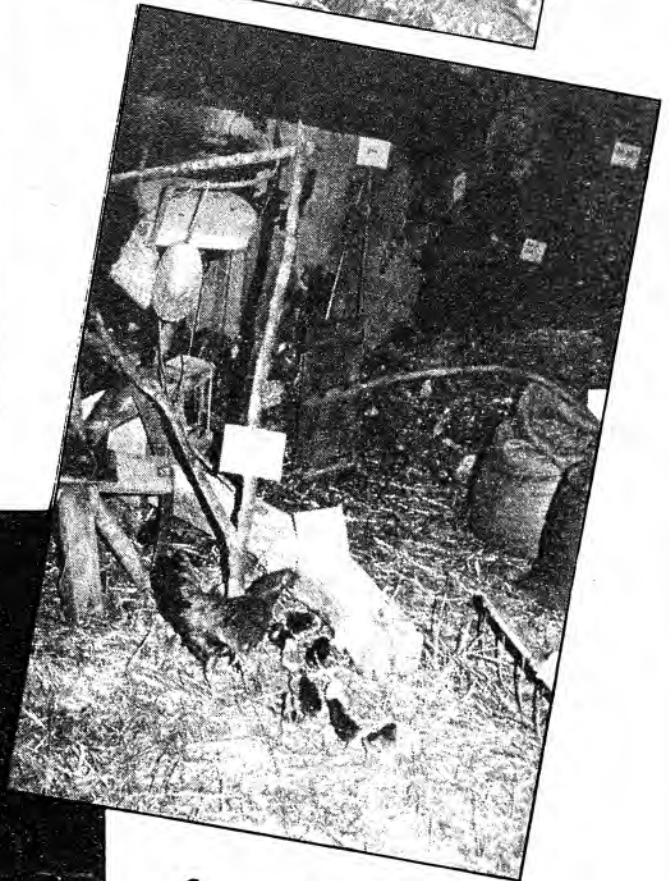
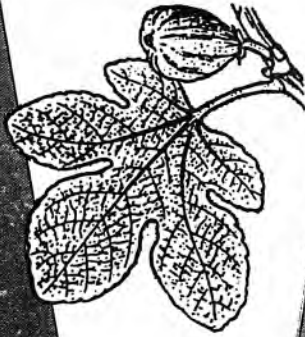
- El desenvolupament evolutiu del nin.
- Les característiques dels processos d'aprenentatge.
- El paper de la família en l'aprenentatge escolar.

Durada: 23 hores.

Matrícula: A l'Ajuntament, de 9 a 14 h.

Alexandre Bailester

Associació de la Tercera Edat

El passat 19 d'agost l'Associació va celebrar Assemblea General la qual fou presidida pel nostre batle, Arnau Mateu, assistint-hi també un representant del President de la Federació d'Associacions, Sr. Vaquer, i la nova assistent social, Magdalena Viedma, qui col·laborarà amb la nostra Associació.

El punt principal era la presentació de noves persones per prendre part en la renovació de la Junta Directiva. Foren dues les que es presentaren, Catalina Gomila Gelabert i Pere Garau Bauzà, a qui donam la benvinguda a la Junta i l'enhonorabona per la seva bona disposició a fer feina per l'Associació. Cal dir que a l'hora de redactar aquesta informació encara no està distribuïda la nova Junta.

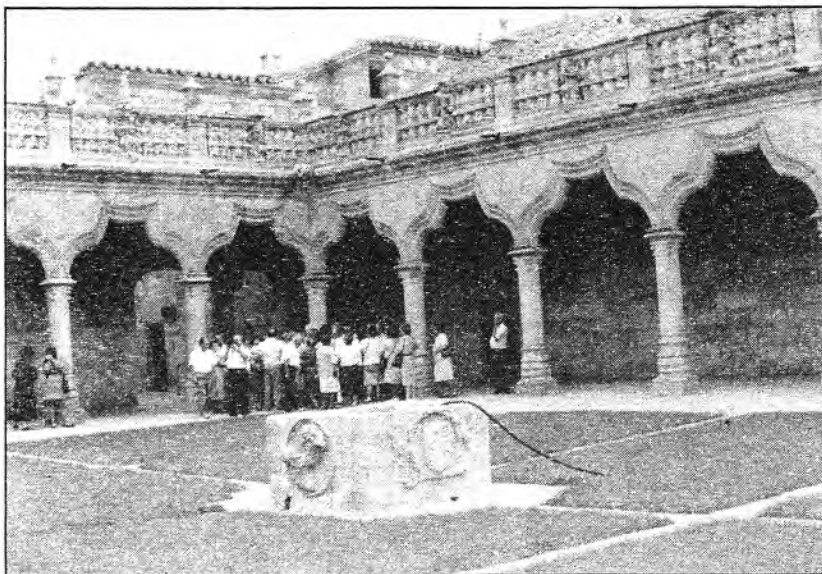
Al llarg de l'Assemblea es

féu una breu història de la vida de l'Associació des del novembre de 1983 fins avui, del que s'ha fet i assolit a través de l'Associació. També s'informà de les activitats realitzades des de la darrera Assemblea.

S'agraí a tots els socis, entitats i persones la seva col·laboració per poder haver

realitzat les nostres activitats, festes, exposicions... Es tengué també un agraïment per als socis que freqüenten i donen vida al local, així com també a les 266 persones que, confiant amb l'Associació i en la seva gestió, són socis; això ens anima a continuar fent feina. Es mostrà un agraïment especial per les persones que s'oferiren per un any per cuidar i obrir el local, En Pedro i Na Catalina, i es demanaren altres socis que vulguin fer-ho ja que seria millor que col·laboràssim tots.

També es manifestà l'alegria i satisfacció que se sent treballant amb un col·lectiu de persones majors, veient passar les estones alegres acompanyant-los a visitar llocs i coses que mai no havien vist, així com les amistats que s'han fet anant junts. Es lamentaren i es demanà disculpes pels pos

sibles agravis que involuntàriament es poguessin haver comès. Es donà lloc als assistents a exposar suggerències per millorar o canviar el funcionament de l'Associació. Es va insistir, però no n'hi va haver cap.

Del moviment econòmic de l'any 1990, s'informà que els ingressos per quotes foren de 224.000 pessetes i que les despeses de les activitats i del local (exceptuant excursions) foren de 444.160 pessetes. La diferència la cobrirem amb subvencions que procuram demanar als organismes dels qui esperam ajuda. Ajuda són també en cara que no es vegin un grup de socis que es cuiden de la neteja del local i altres feines.

El mes d'octubre esperam obrir el menjador. Per gestio-

nar-lo s'ha format un Consell Social i es demana als interessats en utilitzar-lo, tant de manera continuada com alterna, que ho diguin quan abans millor. Els preus s'anunciaran als llocs oportuns.

VIATGE A LA PENÍNSULA

Quaranta-tres foren les persones que prengueren part en el viatge que, organitzat per la nostra Associació en col.laboració amb *Viatges Barceló*, realitzàrem a la Serra de Gredos, Salamanca...

Partírem dia 23 de setembre en vaixell cap a València, i allà agafàrem l'autocar que ens dugué cap a Aranjuez (a on visitàrem el Palau Reial i els jardins), Toledo, Trujillo, Càceres, Mèrida, el Monestir de Yuste, els pobles de la Vall

del Tiétar, Salamanca (la Universitat, la *Casa de las Conchas...*), Conca (les *casas colgantes*) i molts altres llocs.

Fou un viatge molt agradable, no solament per les persones que hi anàrem, sinó també pels llocs visitats i per la simpatia de la guia que ens acompanyà.

PROPERES ACTIVITATS

Dia 4 de novembre farem la tradicional bunyolada, i el diumenge dia 11 el dinar de germanor per celebrar el 6è Aniversari de la fundació de la nostra Associació.

Abans, per dia 28 d'octubre, tenim programada una excursió a la comarca del Llevant mallorquí. Tots els interessats en assistir-hi es poden apuntar.

Antoni Niell

DEMOGRAFIA

NAIXEMENTS:

Dia 5 de juliol va nèixer Mª Victòria Ramis Llompert, filla d'Antoni i Margalida. Enhorabona!

Dia 31 de juliol va nèixer Antònia Mª Ribas Munar, filla de Miquel i Margalida. Enhorabona!

Dia 17 d'agost va nèixer Margarita Reinoso Bibiloni, filla d'Antonio i Margalida. Enhorabona!

Dia 18 de setembre va nèixer Francisca Mora Jaume, filla d'Andreu i Francisca. Enhorabona!

Dia 24 de setembre va nèi-

xer Joan Pep Ramis Fontirroig, fill de Joan i Francisca Maria Enhorabona!

MATRIMONIS:

Dia 14 de juliol es casaren Jesús Mª de la Torre i Maria Antònia Amengual. Enhorabona!

Dia 27 de juliol es casaren Antonio Rodríguez (de Palma) i Purificación A. Moyà (de Palma). Enhorabona!

Dia 6 d'octubre es casaren Sebastià Jaume i Lluïsa Teresa Martorell. Enhorabona!

Dia 6 d'octubre es casaren Joan Salas i Magdalena Gelbert. Enhorabona.

DEFUNCIONS:

Dia 19 de juliol morí Gabriel Jaume Jaume, als 85 anys d'edat. Havia nascut el 5 d'abril de 1905. Al Cel sia.

Dia 2 de setembre va morir Maria Florit Febrer. Havia nascut el 16 d'abril de 1913 i tenia 77 anys. Descansi en pau.

S'ESTANC

tabacs, revistes
i papers

NOTÍCIES LOCALS

GERMANDAT DE DONANTS DE SANG

Dia 7 de setembre visità el nostre poble la Unitat Mòbil de la *Germandat de Donants de Sang*. Hi assistiren 49 donants, dels quals 6 ho feien per primera vegada.

DEPURADORA D'AIGUES RESIDUALS

Dia 12 de setembre el Consell d'Administració de l'*Institut Balear de Sanejament* (IBASAN) acordà aprovar l'informe previ de la depuradora del nucli urbà de Lloret de Vistalegre i remetre'l a la *Conselleria d'Agricultura i Pesca* perquè realitzi els informes pertinents.

La proposta contempla una depuradora del tipus de llagunatge natural, amb tres llacunes i amb una superfície aproximada d'una hectàrea. L'aigua tractada podria esser utilitzada després per a regar.

ASSOCIACIÓ CONTRA EL CÀNCER

Per dia 22 d'octubre estava prevista la visita d'un autocar de l'*Associació Espanyola contra el càncer* per fer una campanya divulgativa sobre el tema. S'havien de projectar diversos vídeos i repartir fulletons informatius.

CENS D'EDIFICIS I LOCALS

Dia 15 d'octubre començaren els tre-

balls estadístics relatius al *Cens d'Edificis i Locals*. És aquest un treball previ a la renovació del *Padró d'Habitants*, el qual es farà l'any 1991.

CICLISME

Els dies 12, 13 i 14 d'octubre, i organitzada pel *Club Ciclista Palma*, se celebrà la *X Challenge Internacional de Ciclisme a Mallorca* per a veterans A, B, C, AE i per a majors de 60 anys.

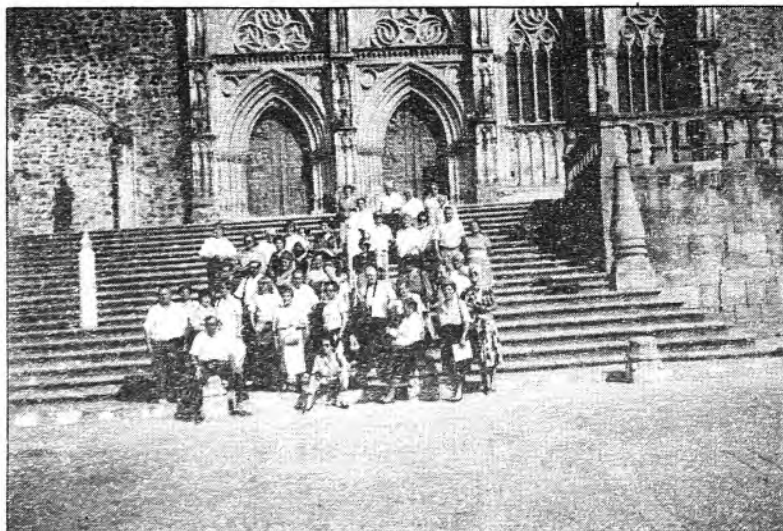
El *Club Ciclista de Lloret* col·laborà en l'organització i d'aquesta manera la primera etapa tengué la sortida i l'arribada a Lloret, amb un recorregut de 85 quilòmetres. Els corredors lloretans tengueren una discreta actuació, essent el millor d'ells Felip Jaume qui entrà en el lloc 26è d'entre els 68 participants de la categoria.

Al proper número de la revista donarem una informació més detallada sobre la participació lloretana.

EDUCACIÓ D'ADULTS

Com en els darrers dos anys, a principis del mes d'octubre, començaren les classes del *Programa d'Educació d'Adults* de la *Mancomunitat del Pla de Mallorca*.

En el fulletó de presentació s'ofertaven cursos d'alfabetització, preparatori i graduat escolar (Nivells I i II), preparació de els proves lliures de FP 1 i d'accés a la Universitat de majors de 25 anys, endemés de mòduls optatius i tallers diversos.

Del 23 al 29 de setembre, 43 socis i simpatitzants de l'*Associació de la Tercera Edat de Lloret* realitzaren una passejada per terres de la península. El proper 11 de novembre l'*Associació* celebra el seu 6è aniversari i amb tal motiu es farà un dinar de germanor.

Les classes s'imparteixen al local que hi ha als baixos de l'Ajuntament. Per més

informació podeu dirigir-vos allà mateix o a la Casa de la Vila.

VOS RECORDAREM PADRÍ...

Si no poguéssim superar els records, o blidar la creu que hem de portar, allunyar els malsons que han acotat tants de moments de la nostra vida, segur que l'existència i convivència entre els éssers dotats de raïocini seria insuportable. L'egoïsme i l'odi no poden covar eternament, com tampoc la desesperança entre els germans immersos en l'esperit cristià.

Se'ns fa difícil comprendre el sentit de la vida, tanmateix. Ens és impossible poder copsar, en tot el seu valor, un desenllaç d'una persona estimada. Com moltes altres persones, el padrí treballà de valent i aixecà una família, com moltres altres; ara li venia el temps del descans, de l'oï, del passejar, del veure totes aquelles coses que l'obligació no li permeté de veure. I se'ns ha anat sense que ningú ens sàpiga donar una explicació del per què ho ha fet. Se'ns fa tan difícil, a vegades, creure.

M'acollíreu, padrí, tres anys a ca vostra i m'acceptàreu com un altre fill: no féreu cap distinció i em consideràveu com un més de la família més propera. Hi ha coses que mai no s'obliden.

Dia 22, a les cinc de l'horabaixa, quan partírem cap a Lloret en el darrer viatge en què vos acompanyàvem -quantres vegades ens hi duguéreu!- pensava en com havíeu estimat tot allò que deixàveu; perquè amb les vostres mans, padrí, féreu *Palaci*, arreglàreu com a nova *Son Daviu*, compràreu a Ciutat, i només amb el treball constant. Sentia aquella mena d'impotència i de ràbia que se sent quan ho veus tot perdut, quan

alces l'ullada cap al cel i els núvols negres fan d'horitzó.

Ens deixau i intentarem que el vostre record i el vostre bon quefer sigui com una agenda constant en cada acte de la nostra vida: aquesta eternitat relativa, padrí, ningú la vos manllevarà; l'altra, la que moltes vegades ens ha encès el llum de l'esperança, desitjam que ja la tengueu per sempre. I si un altre dia ens hem de tornar a veure, que sigui en aquell Regne que hem intentat construir des d'aquí.

Gràcies padrí i descansau en pau.■

Felip Munar i Munar

"Es Penell" a Lloret de Vista Alegre crònica d'un intercanvi

La partida cap a Palma s'anava preparant amb temps, però arribat el dia en que s'havia agafar l'avió tot començava a pendre un caire d'aventura amb un conjunt d'interrogants, lògics pels que esteim poc acostumats a viatjar: Com anirà el viatge? Com serà l'acollida d'una gent que no coneixem? i l'actuació com sortirà?

Però ja enlairats dins l'avió entre el cel i la terra, entre Mallorca i Menorca, els interrogants ja troben resposta, un viatge meravellós, puntual, una acollida que no podia ser millor. L'arribada al aeroport de Palma impressiona pel caire cosmopolita de tanta gent d'arreu del món, tantes cares desconegudes, però no ho eren totes desconegudes, hi havia el rector de Lloret que ens esperava amb l'autocar ja a punt amb tot un programa d'excursió per Mallorca. En Santiago, que així s'anomenava el rector, mentre anàvem cap a Lloret ens anava explicant la història de Mallorca, la història dels pobles que anàvem travessant. Tot ens era desconegut però a la vegada familiar ja que les influències rebudes eren quasi idèntiques a les rebudes a la història de Menorca. D'aquestes influències que les diferents dominacions i civilitzacions havien anat deixant hi ha que destacar la cartaginesa, la romana, la jueva, l'àrab i darrerament la catalano-aragonesa.

Lloret va ser on primer ens vam aturar, vam deixar l'equipatge i ens vam acomodar a les escoles del poble on al vespre hi romandriem. D'aquest poblet petit però que té una rica història, està situat a la plana de Mallorca aprop de Sineu d'on depenia com a Ajuntament fins al 1925 que aconseguí ser municipi propi, contenen els

FLASH. *Nom:* Lloret de Vista Alegre. *Localització:* Pla de Mallorca, a 35 km. de Palma i a 18 d'Inca. *Població:* 811 habitants. *Economia:* Agrícola. *Política:* municipi independent des de 1925. Ajuntament constituït per 6 regidors i batlle; pressupost municipal de 15 milions de pessetes; majoria municipal de la Candidatura d'independents. *Edificis singulars:* Parròquia de la Verge de Lloret i l'Ajuntament. *Llocs d'interès:* Sa Comuna, de 132 hectàrees d'extensió, que posseeix una gran riquesa en flora i fauna.

historiadors i els investigadors que és una zona on molt possiblement s'hi instal·laren els primers pobladors de l'illa. Abans es deia Manresa però a partir de mitjan segle XIV dins el terme de l'esmentada Manresa a l'entorn de dues cases posseïdes per un tal Bernat De fet coincideix quasi exactament amb el centre geogràfic de l'illa, confronta amb les viles de Sineu, Sant Joan, Montuiri, Algaida, Sencelles, i Costitx. És més bé un poble agrícola i les seves cases, sobre tot les més antigues totes tenen el seu hortet, abunden els ametllers i les figueres i no hi falten els arbres fruitals. El nom de Lloret, abans es deia Llorito per haver dedicat l'Església a Nostra Senyora de Loreto, després li posaren de Vista Alegre per di-

L'excursió seguiria, amb molta puntualitat, varem visitar Cala Mesquida, travessant la serra de Llevant per la zona de Cala Ratjada i Capdeperó és el lloc de Mallorca més aprop de Menorca, després de ben remullar-nos i nadar ens vam acomodar a l'ombra d'un pinaret on ens varem servir un "picnic" i begudes refrescants. De tornada cap a Lloret encara ens havien preparat a l'itinerari visitar a Porto Cristo les Coves del Drac on hi ha el llac Martel, seu nom quedà al llac que hi ha dins la cova.

Era un dia calurós i el sol ja no picava tant quan vam arribar de nou a Lloret, abans de sopar va tenir lloc una recepció a l'Ajuntament on es va fer entrega al grup "Es Penell" d'un llibre de la història

del poble de Lloret de Vista Alegre, per part del grup es va entregar una placa commemorativa a l'Ajuntament que va recollir l'alcalde. Després vam anar a sopar. Açò ho vam fer al lloc anomenat "Sa Comuna" que és una zona que pertany a tots els veïns, hi ha els equipaments esportius, destacant una gran piscina, una zona per acampada de tendes, després hi ha una part on el poble té dret a pasturar els seus animals i a tallar llenya, també és el lloc ideal per trobades, berenques, dinars, etc. Tot el que pugui afavorir una convivència. Cada any s'ajunten els veïns i fan una bona neteja. En aquest lloc tan acollidor ens van servir un saborós sopar. Ens va impressionar fortament, "La Comuna" ho desitjariem per a Ferreries.

La revetlla va tenir lloc a la plaça principal del poble, tota enramada amb serrells. Un municipal va fer volar una partida de coets abans de començar la festa, açò diríem que va ser el plat fort del dia, l'actuació. El grup Es Penell va fer entrada sonant i va ser rebut amb forts aplaudiments. Va actuar el de Lloret que s'anomena "Pou Figuera" nom que vé d'una antiga possessió del poble, hi ha que dir que formen part d'aquest grup l'alcalde i la seva dona i també el rector. Després ho van fer els de Ferreries. Dues actuacions de dos grups diferents, dos estils també diferents però que a la vegada s'assemblaven. Era curiós després d'un dia de convivència pareixia que ens coneixíem de tota la vida.

Ja una mica cansats, després d'una agradable acollida ens aniríem a descansar on no hi va faltar el "show"; era el primer vespre i el darrer que dormiríem allà... ■

La força de Lluc

Ens trobàvem al mig del Pla de Mallorca on el paisatge esdevé ametller i garrover i favater i rostoll. Allà on la delicadesa de l'entorn es fa palpable i habitual. El sol, dejornar, escampava els seus raigs i ens obligava a tancar, un poc, els ulls somniosos encara. A poc a poc ens deixondírem i tots junts anàrem al Club de Jubilats de Lloret on ens trobàrem amb el President del Grup Folkloric "Sa Font Figuera" i el Rector de la Parròquia -esplèndits amfitrions del nostre grup "Es Penell"- que ens acompanyaren a berenar de deliciosa ensaimada mallorquina i a conèixer la seva Església -que és la del Convent de Nostra Senyora de Loreto- concessió del Papa Pau III l'any 1543 i elevada a Parròquia el 1913.

Mentres tant, a la petita plaça de la rectoria, s'havien arreplegat els components del grup mallorquí amb els seus cotxes per acompanyar-nos a Lluch i... ja som partits!

Arribant a Selva tot ens parla de que hem deixat enrera el Pla i ens acostam a les muntanyes: els ametllers comencen a minvar; els garrovers arriben una mica més endins; les oliveres s'endinsen cap a la garriga fins esdevenir ullastres. Passam Caimari i la carretera ja és una serp enrevoltada; la muntanya és sempre al davant i al costat i apareixen, pels racons tancats, petites valls amb llimoners i tarongers i horts que semblen miniatures. Els penya-segats

es fan més evidents i l'espectacle esdevé imponent al pas del "Salt de la Bella Dona".

El Monestir s'aixeca scret, auster, ferm, enmig del jardí. Tot respira pau i aporta serenor. L'esperit s'eixampla i es fa receptiu i sensible. Es l'hora de l'Ofici i entrem al Santuari. Allà hi trobam una monja franciscana, filla de Ferreries, Sor Antònia. Ens donam a conèixer i parlem: alegria mutua i sincera. El Pare Pericàs ens saluda tot recordant el Pare Al·lès i al Pare Rotger -ACS- fills, també, del nostre poble i ens convida a participar activament a la celebració de l'Eucaristia: farem les lectures, les pregàries i un ball del nostre repertori a les Ofrenes.

El Pare Ballester, Prior de la Comunitat, ens dóna, públicament, la benvinguda i manifesta la seva alegria per aquesta trobada de pobles germans i fa un breu repàs a la història tot recordant que no sempre les relacions entre Mallorca i Menorca han estat positives i que, massa vegades, Menorca s'ha sentit marginada. Per açò valora molt positivament aquestes trobades d'apropament i coneixement entre els pobles i la gent de les Illes.

La Missa, concelebrada, és presidida pel Rector de Lloret i els assistents participem amb cants i pregàries. A l'Ofertori sis membres del grup "Es Penell" es preparen per oferir el seu ball a la Verge. El silenci es fa

palpable. En Lino i en Daniel ja estan preparats i vet aquí que les primeres notes del "Replec de cavalls", magnificats per l'acústica del Temple, s'espargen per l'espai fins a dominar-lo. No cal dir-ho: El cor de Sor Antònia bateja fort i ella s'emociona en sentir la música, de les nostres festes, omplir de melodiosos sons l'espai físic que representa l'espiritualitat de Mallorca.

Acabada la Missa visitam el Museu acompanyats dels nostres amics de Lloret i, el seu Rector, en Santiago Cortès ens explica detalladament lo que allà hi podem admirar. Mentrestrant, algú ha preparat el dinar a la llar dels pelegrins i, tots plegats donam compte a una paella, deliciosa, que a tothom deixa satisfet.

Es hora de fer una becadeta i un poc de tertúlia.

Ens cercam una ombra i parlem d'açò i d'allò i ens anam concixent una mica més. Ja sona sa guitarra, i sa flauta, i es tambor i ja n'hi ha un parell que ballen i prest seran més. I ells volen aprendre un fandango menorquí i, noltros, un bolero de Mallorca. I la música arreplega sa gent, i dos menuts proven de ballar, i els curiosos que ho filmen. I el temps s'acaba i ens hem de acomiadar...

...I els comiats són tristos. Però aquest no és definitiu perquè els esperam per Sant Bartomeu. I ara, des d'aquí els volem dir: Gràcies Arnau i Catalina, Andreu i Francisca, Jaume i Maria, i Felip, i Joan, i Santiago i tots aquells de qui veim ses cares però no n'acabam de sebre es nom. Gràcies per la vostra acollida "Sa Font Figuera". Gràcies Lloret de Vista Alegre. ■

Els articles de les pàgines 14 i 15 foren publicats a la *Revista de Ferreries* (Nº 187, 27 de juliol de 1990).

Al proper número de *Es Pi Gros* us oferirem un reportatge sobre l'anada a Menorca dels components del grup *Font Figuera* i que completarà els presents.

xafarderies

de na Ben Vista

A Llorito sa gent està molt moixosa. I és vera: un *Bon dia que Déu mos do* per aquí, un *ja estàs bé* per allà, un *estimadet meu* per s'altra banda... Estava devora sa cabi na de telèfons i sense voler-ho escoltar -ho podeu ben creure- vaig sentir un joven cell que deia: ...és que sentir sa teva veu me fa perdre es corbam! Vaig quedar freda, què dic freda? més astorada que mai. A mi no m'ho digueren mai, en això. Un temps no hi havia tanta delicadesa. Quan me vaig ca sar, el s'endemà es meu homo ja va partir a fer feina, i de bon dematí!

Però és que tampoc no hi havia televi sió. Si vos passejau per Llorito, just des prés de dinar, no veureu ni una animeta; si entrau dins cap casa, veureu s'escurada sen se fer i sa taula bruta: fan *Cristal*. Vaja unes beneitures que se diuen! Vaja un per dre temps més esgarrat. Sa gent ha tornat com a curta amb tanta televisió. -Ara, entre noltros, a que és guapo En Luis Alfredo aqueix-.

TELEVISIONS

I xerrant de televisions:estic com es pantada; només faig que pitjar botonets i botonets amb tants de canals com hi ha. No ho havia vist mai! Però quasi no n'entenc la meitat: els nins de Mallorca tornaran com a beneits i amb la cara quadrada. A mi m'agradaria una televisió feta a Mallorca i que xerràs en mallorquí, com les altres ho fan en foraster. Però diuen que això costa molts de doblers i no ho poden fer; no ho comprenc: si val tant, com així n'han posades tantes? Misteris de la política.

FESTES

Festes passades, coques menjades. Es meu padrí em digué un dia que li havien con tat una cosa increïble:

"Enguany és l'any tirurany:

quatre cuixes ne fan sis,

i qui ho ha vist no ho tornarà veure"

Idò ses Festes de Sant Domingo d'enguany han estat com ses de l'any tirurany. Magroses, pellprimes i gens divertides: man co mal de s'ensaïmada i sa botella de xampany. Vaig guaitar a sa berbena, i veus això me va etxocar: tocaven tangos, xa xa xa, pasdobles, rumbes... Però no hi havia massa gent: si n'hi hagués hagut manco hagués sortida a ballar, però a sa meva edat... ja sabem lo que passa.

Allà on vaig veure molta gent va esser darrera sa barra des bar: sortien de ca'l rector. Entre mi deia: *Si es capellà es despert a mitjanit amb set, no serà raro que demà sa missa de sa tercera edat duri un quart.*

Bé, esperem que el proper any hi hagi més animació, encara.

ÀNIMA...CIÓ

Vaja un capellà animat que tenim. Ell és curro perquè ho és: el vaig afinar l'altre dia ben encorbatat, amb un traje, i amb aquella barba... pareix just un angelet. Ja ho deia jo: aquest home arribarà amunt, molt amunt.

ES SEQUER

El sequer d'enguany ha estat una cosa ben garrida. Si una actuació era guapa l'al

tra ho era més. El dissabte dematí allò pa reixia *es Sindicat*, tothom feia feina: uns amb les figues, l'altra amb so canyís, l'altra amb un caramull d'eines... vaig disfrutar d'allò més. I és que quan hi ha gent que vol fer feina les coses sempre surten bé. Aquest grup -per mi se diu no sé què *des figuerals*- l'any que ve hauria de dur les Festes de Sant Domingo, i al manco farien festa per a tots.

PLOU FORT

Em pensava que havien fet una altra piscina: tot es camp de futbol estava anegat. Me digueren que era no sé què d'una *gota fría*. -Mil llamps, vaig dir jo, una gota? més de mil. Em vaig retgirar de bon de veres.

ESCLATA-SANGS I TAULADES

Idò sí: enguany n'he trobats, i molts! Encara en vaig afinar un que amb uns rampins ho pentinava tots. Li vaig dir que així espenyava tot el que havia de créixer. Per mi que no me va entendre perquè va seguir fent el mateix. Llavors vaig veure que tenien taulada posada davall un pi, de nant cap a Ruberts: una carretada d'al·lotons i homes i dones que feien de tot. Meam si encara mos ho espenyaran.

BICICLETES

I mira que ha pegat fort això de ses bicicletes. Pareix que era s'altre dia que començaren a fer carreres per ses Festes de Sant Domingo i hi participaven quatre *esportaneos*. Me'n record que n'hi havia molts que casi no podien ni acabar. Idò, poc a poc, s'afició ha anat augmentant i ara tenim un club que, no és per dir-ho, deu esser des més actius de Mallorca.

A mi, la veritat, no és que es ciclis-me m'agradi massa, però estaria bé que aquest club no fos cosa de dos dies, com tant coses a Llorito. Perquè entengueu lo que vull dir, m'agradaria que es que el fan anar endavant no es cansassin i que, si se cansen, n'hi hagués altres a darrera per a continuar. Però pareix que aquesta afició s'ho ha pres en *sèrio* i de valent: se coneix que això d'estar en forma no només és una moda.

POLÍTICA

No sé si ho sabíeu, però les eleccions municipals seran el maig de l'any que ve, o així ho duia el diari. És a dir, que falta menys d'un any i per Llorito ningú xerra de política, o els que en xerren ho fan d'amatgat perquè els altres no els sentin.

Fa tres anys l'ambient estava molt més animat. El PSOE ja havia dit que se presentaria i tot eren reunions d'uns i altres, i visites, i escrits.

Ara, l'únic que sé és el que he llegit a la premsa. L'*Última Hora* deia que En Miquel Coll havia dit que tornava tenir ganes de ser batle del seu poble; i *El Día 16* que el PSOE i els Independents tenien contactes. Lo d'En Miquel ho trob normal, però lo dels independents amb els socialistes no ho acab d'entendre. A lo millor només són ganes de xerrar i embullar la troca, però per si a cas jo demanaré al batle que me convidi a la pròxima per veure meam que hi fan: només per curiositat, vull veure que hi fan.

Bé, i per aquesta res més. No importa que me gireu l'esquena quan pas, o que calleu o xerreu baixet baixet per por que no vos senti. Tanmateix llavors m'ho venen a contar. Idò, no volies tassa, idò tassa i mitja.■

FES-TE DONANT

Creació del Servei de Promoció Econòmica de la Mancomunitat des Pla

A través de la iniciativa de FODESMA (Foment al Desenvolupament Econòmic i Social de Mallorca), organisme depenent del Consell Insular de Mallorca, es va presentar a la Mancomunitat del Pla el projecte per a la creació d'un *Servei de Promoció Econòmica*. Posteriorment, la Mancomunitat va firmar un conveni amb l'INEM per posar en marxa aquest servei.

Des del 18 de juny, dos tècnics (un Agent de Desenvolupament Local i un Economista) gestionen aquest servei.

El *Servei de Promoció Econòmica* té com objectiu promoure accions que possibilitin un desenvolupament econòmic de la comarca del Pla.

Aquestes accions seran:

-INFORMATIVES.

Planificació de cursos de formació, Escoles-Taller...

-INFORMATIVES.

Informació sobre línies d'ajut, tant per a les empreses com per a les corporacions locals, així com també informació sobre tipus de contractes, tràmits de legalització d'empreses, etc. Altres actuacions en aquest sentit serien també l'assessorament per a la creació de noves empreses.

-PROMOCIÓ.

Promoció de l'artesania local, a través de l'assistència a fires (com per exemple *Baleart*), promoció del turisme rural, posada en marxa de projectes que puguin significar la creació de riquesa pels mu-

nicipis de la Mancomunitat.

Creació d'una *Borsa de Treball* amb la finalitat d'acollir totes les ofertes i demandes de feina, registrar-les i facilitar el contacte empresari-treballador. Pel bon funcionament de la *Borsa de Treball* se sol·licita la col·laboració d'associacions empresarials, INEM, Ajuntaments i altres entitats.

La mateixa dinàmica del *Servei* conduirà a que sorgeixin diversos projectes, tant des dels Ajuntaments, com des de diversos sectors de la població o del mateix *Servei*.

El *Servei de Promoció Econòmica* té la seva seu a l'edifici de l'Ajuntament de Petra (Carrer Hospital, 24), telèfon 83 00 34; en ell s'atenen directament totes les demandes que puguin sorgir de la població respecte a aquests temes.■

CURS DE DISSENY I DIBUIX DE MOBLES A SINEU

COMENÇAMENT DEL CURS: OCTUBRE
DURADA: 400 HORES
LLOC: AJUNTAMENT DE SINEU

QUE POTS OBTENIR EN AQUEST CURS?

- a) La preparació teòrica-pràctica necessària per desenvolupar la professió de disenyador i dibuixant de mobles. Conèixer les metodologies i tècniques del disseny. Realitzar projectes de tots tipus de mobles.
- b) La possibilitat de inserció professional a:
  - Fàbriques de mobles, artesania i complements de la llar.
  - Comerços de venda de mobles per oficina, llar, cuina, etc.
  - Artesans de la fusteria, ebanisteria, tapiceria, etc.

REQUISITS DELS ALUMNES:

- GRADUAT ESCOLAR
- TENEN PRIORITAT ELS QUE ESTAN EN ATUR

SE PAGARÀ BECA DE 575 PTS AL DIA, AIXÍ COM EL DESPLAÇAMENT.

POTS SUSCRIURE'T A:

- OFICINES DEL INEM.
- AL TEU AJUNTAMENT.

TE POTS INFORMAR:

- OFICINES DEL INEM.
- AL TEU AJUNTAMENT.
- SERVEI DE PROMOCIÓ ECONÒMICA DE LA MANCOMUNITAT DES PLA. (C/ HOSPITAL, 24. PETRA. TEL: 830000).

LA MANCOMUNITAT DEL PLA CREA UNA BORSA DE TREBALL

El *Servei de Promoció Econòmica de la Mancomunitat del Pla* ha posat en funcionament una **BORSA DE TREBALL** que té com a objectiu facilitar la connexió entre les ofertes i demandes de treball dels municipis de la Mancomunitat.

* *

A la **BORSA DE TREBALL** es pot inscriure qualsevol persona o empresa que cerqui o que vulgui fer feina. Això podrà facilitar, en part, el fet de trobar feina i de trobar personal, encara que no s'han d'oblidar mai els altres canals.

Per posar-se en contacte amb la **BORSA DE TREBALL** només fa falta adreçar-se a l'Ajuntament o al *Servei de Promoció Econòmica*.

Des de la **BORSA DE TREBALL** estam en contacte amb empreses i organitzacions, feim un repàs constant de les ofertes que surten a la premsa i mitjans oficials. En definitiva, feim tot el que està al nostre abast perquè l'estància a la **BORSA DE TREBALL** sigui el més curta possible.

És important saber que també s'ofereixen alternatives a fer feina per compte d'altri, com són la formació o assessorament per crear la pròpia empresa.

Al mateix temps, podem assessorar sempre que es necessita:

-Quan s'hagi trobat feina i es dubti del contracte.

-Quan no es conegui prou bé quines són les condicions.

-Quan no se sàpiga quins són els drets i els deures.

-Quan es vulgui muntar una empresa.

-Quan es vulgui informació sobre els diferents tipus de contractació.

-Quan se cerquin línies de finançament o subvencions per fer inversions, innovacions o modificar l'empresa.

-Etc.

Com es pot veure som un equip que està al seu servei per oferir tota la informació i l'ajut que es necessita.

Poden adreçar-se al *Servei de Promoció Econòmica*, carrer Hospital, 24 de Petra o te

lefonar al 83 00 34 de 9 a 14 hores i demanar per Llúcia o Antoni Joan. ■

La llengua,
feina
de tots

Empresa dedicada a *Serveis Socials* ofereix un lloc de feina a 4 Treballadors Socials.

Empresa dedicada a l'Ensenyament ofereix un lloc de feina de Professor d'Anglès a Pina.

BORSA DE TREBALL

Informació:
Telèfon 83 00 34
(de 9 a 14)

Empresa dedicada a l'Ensenyament ofereix un lloc de feina de Tall i confecció.

Empresa dedicada a l'Ensenyament ofereix un lloc de feina de Professor de Sastreria a Pina.

L'ASSASSINAT DEL PUIG MOLTÓ

El fet ocorregué la diada de la Puríssima —vuit de desembre— de l'any 1948 a la possessió del Puig Moltó, del terme municipal de Montuïri.

Dos encapironats, a hora foscant, entren a dins les cases i mataren l'amo a garrotades; ja se n'anaven mans buides —els doblers que cercaven eren dins un paner, penjat a una estaca— quant el pastor o porqueret despenjà l'escopeta i tirà, ferint-ne un d'ells.

Els dos encapironats fugiren amb bicicleta cap a Ciutat, però el que no havia rebut cap tret, tallà el coll de l'altre i l'abandonà. Al cap de poc temps els agafaren i el botxí prengué la cosa pel seu compte.

Aquest fet, que s'acabà tot el pla de Mallorca, posà a prova els glosadors, atents a tots els esdeveniments col·lectius: robatoris, morts de desgràcia, etc.

El glosat que presentam a continuació —possiblement n'hi hagi d'altres referents al succeït— ens relata els fets. L'autor, autora en aquest cas, de les gloses fou Catalina Pocoví i Mayol, Xiva, natural de Montuïri (1879-1964). El glosat, que hem transcrit d'una vella plagueta, duu la data del dos de maig de l'any 1949 i fou imprès a la impremta Independència del carrer de Sant Bonaventura núm. 41 de Palma. Vet aquí doncs, el glosat referent a l'assassinat del Puig Moltó:

No puc dar explicació
que hem falta sabiduria,
sobre un fet de l'altre dia
de l'amo des Puig Moltó;
un homo de tanta honor
per un lladre polissó
haver d'acabar sa vida.
Anaven per matar-lo
perquè es seus dobbés volien
i amb sa primera punyida
de l'amo sa sang sortia
com s'aigo d'un aubelló.
An aquest assassinadó,
sa paga que li daria
an es pi més alt que hauria
dins el lloc des Puig Moltó,
amb un bon nuu corredó
allà s'hi consumiria,
fins que tros a tros cauria
o qualche corb hi 'niria
quan faria molta olor,
seria bona lliçó
pes jovent que quedaria.
Han retirat sa bondat,
usa sa polissonada
dos vengueren de Ciutat
i ho dugueren arreglat
per matar s'hi importava;

l'amo ben tranquil estava
que llavor havia sopat,
i es mou una tempestat
sense haver-hi ennegulada
ho pot dir es que s'hi trobava,
Quin ball més besbarat!
l'amo va quedar esbucat
i sa madona assustada,
se creia aquell desflassat
es dur-sen sa cantidat
que l'amo havia cobrada.
Sa cosa l'hi sortí errada,
devers les deu se trobava
dins Pina que gemegava
quasi so coll ben taiat,
i aquell petit se pensava
anar-se'n ben carregat
de dobbés, de porc i blat;
i amb bergantes per Ciutat
podeu menjar sobrassada.

Madona des Puig Moltó
ben venturosa heu estada
dins un fet vos heu trobada,
de lladres enrevoltada,
tot Mallorca en du tristor
poreu estimar es pastor,
madona apreciau-ló,

sa vida vos ha allargada
Déu li va donar valor,
que va trobà a un racó
s'escopeta ben parada.

Si jo tenia un bon cap
dictaria una cançó
sobre un fet des Puig Moltó
que aquests dies ha passat;
tot es poble anava alçat
com arribava es pastor,
per caure des retgiró
se creien que estava gat.
Hi partiren aviat,
de gent una porfessó
trobaren l'amo acubat,
sa madona cor tancat
cridava s'extremaunció
El dugueren a Ciutat
que volien curar-ló,
i el Divino Redentó
ja el té a l'Eternidat,
que tots poguem veurer-ló
en el cel ben coronat.

Pens que mos serà forçat
que facem oració
demanant an el Senyor

que mos envii germandat.

A una possessió
nomenada Es Puig Moltó
tot Mallorca està enterat
vengueren dos de Ciutat
a cercar una cantitat
si veien s'ocasió.
Quatre o cinc des Puig Moltó
quantos gotes de suor
des seu front 'vian suat
tant amb fred com amb calor
tot l'anu 'vien trebaiat.

Que em direu, d'aquell pastor
que va venir a dir-ho?
per causa des retgiró
no té cabeis an es cap,
l'amo seu jha està enterrat
i tot això ja ha bastat
per matar a aquell polissó.

Es sergent de Montuñi
quan s'avís l'hi varen dar
va partí de cap allà;
quan dins ses cases va entrar
va veure lo que passà,
si los hagués pogut agafar
los haguera fet capolar
o bé els hagués fet cremar
com sa cera dins un ciri.
Es sergent de Montuñi
tota sa nit fer guardar
però no hi varen tornar;
perquè degueren trobar
que l'amo varen deixar
per no tornar-se aixecar,
i l'hi bastava es martiri.

El tenim dins sa memori
però mos ha d'espassar
l'amo an el cel se'n va anar
i amb sa pena que passà
sols no entrà an el Purgatori
al Cel posseeix la glori
d'una ditxosa victori
tant com el món durarà
que tots hi poguem anar
an es moment d'expirar
allà a prendre possessori.

L'amo'n Miquel des Puig Moltó
mos deixà sa fesumia
recordatoris hi havia
per tota sa missió
i sa gent que el coneixia
tot va esser pena i tristor.
Diu que per res tornaria
que an el Cel està millor
i que no regressaria
perquè està amb sa companyia
de Jesús, Josep, Maria
i el Divino Redentó.
Guanyà sa salvació
abans d'aabar sa vida
perquè derramà un dia
tota sa sang que tenia
com Cristo pel pecador.

De la Purfssima es vespre,
succef tal funció
des lladres des Puig Moltó,
els han mort dins sa presó
han deixat bona lliçó
mos ha de recordar sempre.

Donaré explicació

ja que ho haviam començat,
aquells dos han acabat
i els han mort dins sa presó.
Es dia vuit de desembre
de l'any mil nou-cents quoranta vuit
aquests dos de cervell buit
mos han deixat bon exemple.

Hem d'anar per bon camí
per no pegar trevalada,
hem vist que encara s'usava
que el qui mata ha de morir.
Quui fuig de Déu vertader
de bades pot espolsar,
un lladre varen menar
i tot es poble es va alçar,
com si fos un Llucifer.
El jutge el va acompanyar
ses guàrdies civils també
i an es Puig Moltó digué
des modo que ho varen fer.

Com l'amo varen matar
sa cantitat va quedar
penjada dins un paner;
i en aquell moment darrer
com los havien de matar,
els feren confessar
des crimen que varen fer.
Jovenets, pensau-hi bé
quan aneu a passetjar!

Si tenc qualcú agraviat
que siga amn qualca cançó
de cor l'hi deman perdó;
Judes que va esser traïdor
Jesucrist mon Redentor
'ximateix l'ha perdonat.

Francesc Canuto i Bauçà

Mel i Sucre

RECAUDACION DE TRIBUTOS

DE LA

COMUNIDAD AUTONOMA

ISLAS BALEARES

ZONA DE MALLORCA

**MUNICIPIO DE LLORET DE
VISTA ALEGRE**

COBRANZA EN PERIODO VOLUNTARIO
DE DETERMINADOS TRIBUTOS

AÑO 1990

Conceptos tributarios:

- * Contribución Territorial Urbana.
- * Contribución Territorial Rústica y Pecuaria.
- * Licencia Fiscal actividades Profesionales y Artísticas.
- * Licencia Fiscal actividades Comerciales e Industriales.
- * Régimen especial agrario.
- * Arbitrios.

LOS CONTRIBUYENTES PODRAN CUMPLIR SU OBLIGACION DE INGRESO
EN PERIODO VOLUNTARIO, DE LA SIGUIENTE FORMA:

5 i 6 de Novembre

acudiendo a la sede del Ayuntamiento de esta localidad.

DE 9 A 14 HORAS

EN FELIP MUNAR

NOU COORDINADOR DEL CEP

El passat mes de setembre En Felip Munar fou nomenat, mitjançant concurs públic, Coordinador de l'àrea de Llengua i Literatura Catalana del *Centre de Professors* de Palma. Per aquest motiu, hem trobat interessant fer-li unes preguntes referents a aquesta nova tasca.

-Felip, en què consisteix el teu treball?

-Bé, en principi és el de coordinar els cursos de reciclatge que es fan als instituts de Mallorca, Menorca i Eivissa (per primera vegada a les altres illes) i centres de Formació Professional per als professors que no imparteixen classes de Llengua o Literatura Catalana.

A més, és tasca del coordinador engegar els cursets de perfeccionament de l'àrea de Llengua i Didàctica per a professors que imparteixen la nostra llengua.

-Quins nivells de cursos ofereix el CEP (*Centre de Pro-*

fessors)?

-El CEP ofereix sis nivells diferents: tres per als castellano-parlants i tres per als catalano-parlants. Dins aquest darrer hi ha inclòs un curs anomenat *Seminari d'Especialitat* que serveix per adquirir la terminologia específica de l'àrea que el professor imparteix i hi poden accedir una vegada fets els nivells anteriors d'aprenentatge de la llengua.

-Quines entitats participen en aquest procés?

-La qüestió burocràtica sempre és empelagosa, però no ens queda altre remei que assumir-la si volem aconseguir els

objectius que ens hem proposat. A més del CEP, que hi posa la coordinació, hi participen l'*Obra Cultural Balear* (amb programes pels castellano-parlants i professors), la *Conselleria de Cultura* (suport econòmic), el MEC (suport econòmic i professorat), l'*ICE* i la *Universitat de les Illes Balears*. A vegades és complicat i complex fer avenir totes aquestes institucions perquè en cara que la finalitat convergeixi, els mètodes solen ésser diferents. Però cal assenyalar que els cursos van endavant cada any.

-Diuen que al CEP hi van aquells que no volen fer feina...

-Sí, és curiós que molts de companys em diuen: *Vaja en doll que t'has cercat! o Vols dir que no fas feina?*. Et diré que començ cada dia a les nou i fins a les tres no puc ni aturar-me a fer un cafè. Hi ha molt de treball a l'hora de fer els horaris, de fer els grups, de cercar els professors, de passar les activitats de dur al corrent les fitxes dels alumnes -el curs passat eren uns nou-cents-, etc. així com la correcció dels textos i programes del CEP. Després, per a aquest curs tenim prevists set seminaris d'especialitat, amb més de vint professors que han d'impartir les sessions, i un curs d'Avalua-

ció que es farà gairebé tots esl divendres del curs. A més dels cursets que anirem organitzant, amb la *Reforma* que ja és aquí... Vull dir que a vegades tota la tasca ve molt grossa perquè quan un professor ve al CEP vol una resposta concreta i no un caramull de paperassa.

-Per, sabem que estàs treballant en la tesi doctoral?

-Efectivament. Hi estic treballant ja fa molt mesos i esper tenir-la llesta pròximament.

Això mateix desitjam nosaltres i que la teva feina com a Coordinador al CEP de Palma doni els resultats esperats.

G.F.T.

UNA VISIÓ ANTROPO-IL·LÒGICA DE CÒRSEGA

Còrsega (*Corsica* en dialecte indígena), disputada illa de la Mediterrània Occidental, és una terra macarronissima. Els representants més il·lustres de la seva variada fauna la formen els senglars, les cabres banyudes, les àguiles peixateres i les àguiles franco-imperials. Aquesta darrera espècie, introduïda a l'illa fa uns dos-cents vint anys -per tant no endèmica- prolifera d'una manera extraordinària, tant que alguns estudiosos en la matèria n'estan preocupadíssims.

L'idioma oficial, i de cada vegada més també nacional, és el galo-romànic d'*oïl*, una llengua originària de la part

més salvatge de l'anomenada *Ile de France*. Si teniu l'oïda fina i parau esment podeu sentir també -en les ocasions més poc solemnes, naturalment- la parla indígena pròpia de la terra. Aquesta parla de la tribu corsicana va ésser declarada per l'alt poder de l'Estat -d'això en fa una pila d'anys- com a OLNI (Objecte lingüístic

no identificat); tot passant a formar part del patrimoni catàlculo-lingüístic de la *Nació* i amb el dret a gaudir dels privilegis pertinents a tan alta declaració, de la qual ja gaudien obertament les tribus occitano-provençals, catalanes, bretones, basques i alsacianes.

Andreu Salom

Còrsega, juliol 1990

UN PROBLEMA ECOLÒGIC: EL PREU DE LES AMETLLES

1. L'ametller és un arbre extès a l'illa de Mallorca; adaptat a les condicions físiques i climàtiques, però també ben integrat a l'explotació agrícola poc intensiva de terrenys marginals, on s'aprofita tant el bessó com la clovella i sobretot la fulla. La progressiva desaparició de l'ametller, com abans la figuera, redueix encara més la superfície d'arbrat, mancats, com estam, de boscos. Tanmateix la desaparició del conreu no comporta la regeneració de la vegetació prèvia, sinó la degeneració de la coberta vegetal.

2. De l'any 1974 al 1990 el preu de les ametlles ha canviat d'un any a l'altre. Els preus, cedits amablement per un meticulós comerciant d'un poble, són representatius d'aquell poble, però també del conjunt de Mallorca pel que fa al canvi relatiu d'un any en any.¹

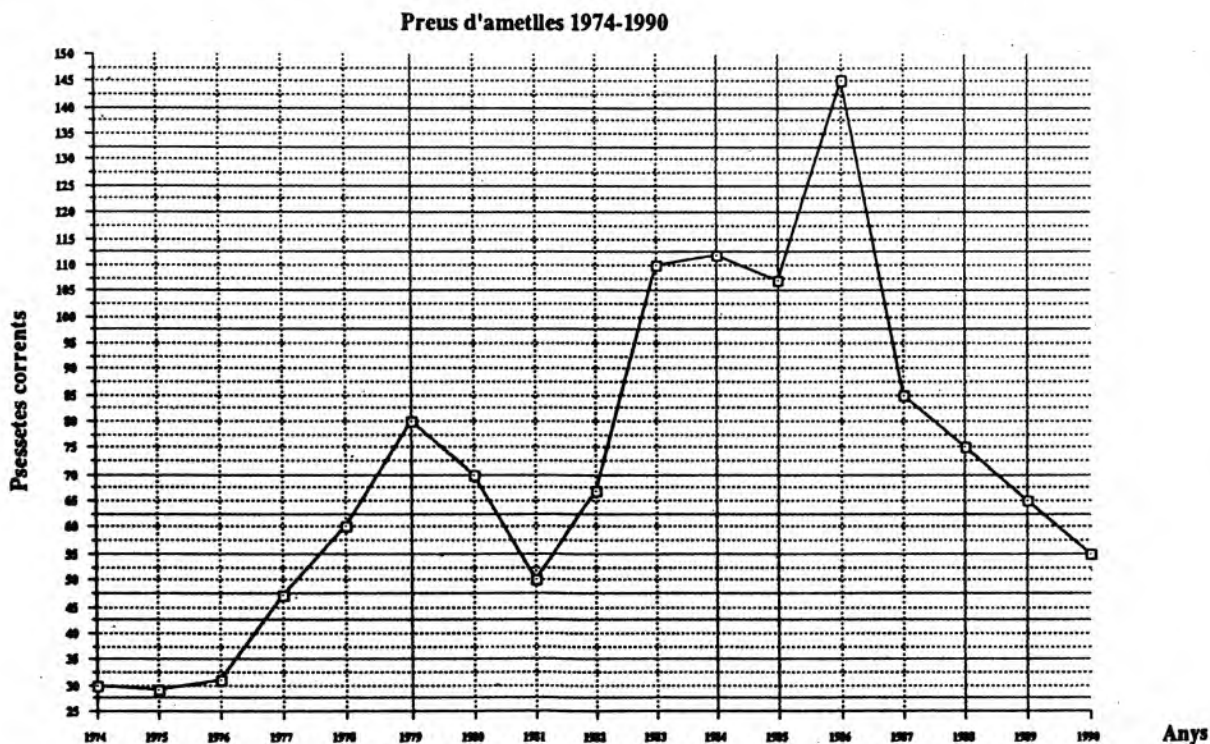
En pessetes de l'any els preus varien de les 29 de 1975 fins a les 145, el preu més alt, de 1986, primer any de la incorporació d'Espanya a la CEE. En aquests 17 anys es veu com els preus semblen tenir alçades continuades de 4 ò 5 anys seguides d'una caiguda curta, un

o dos anys, i altra vegada una remuntada. Fins que del 1986 ençà s'ha convertit en una caiguda continuada.

3. Fent els preus dels 17 anys a pessetes de 1974, l'amplitud de la variació va de les 33 de 1979 a les 9 pessetes de 1974 per kilo. És a dir, si les pessetes de 1990 valien com les de 1974, un preu de 55 ptes/kg d'enguany serien 9 pessetes de 1974. En aquesta sèrie de preus hi ha dues caigudes: l'any 1981 i 1986.

4. És comú referir-se a l'anyada d'ametlles americanes en haver de parlar dels preus d'ametlles. Segurament l'anyada d'ametlles americanes determina els excedents i les quantitats destinades a l'exportació.

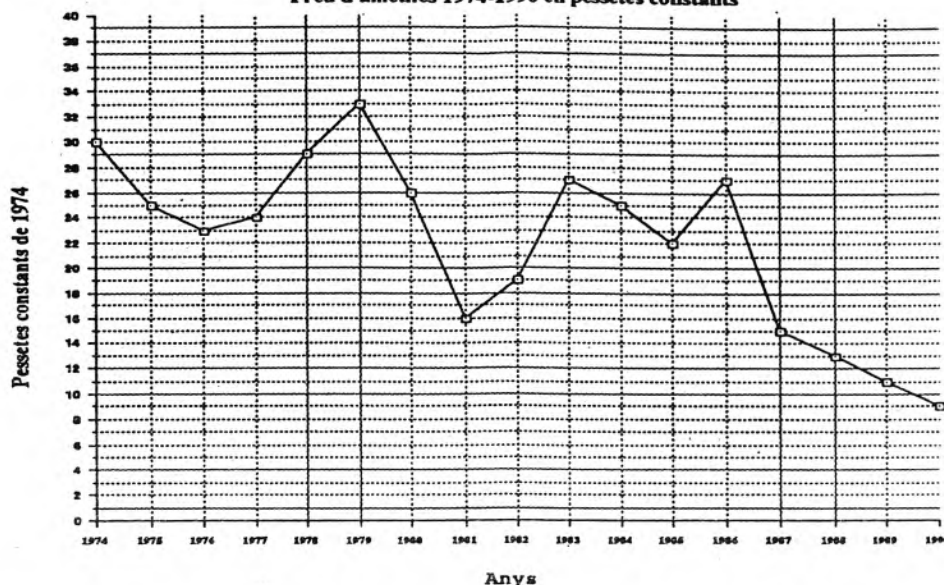
Els preus de l'ametlla americana importada depenen del preu de la moneda americana. Relacionant el dòlar amb el preu del bessó d'ametlla pareix que les dues variables segueixen el mateix moviment amb dos anys de diferència. Així la caiguda de preu del bessó de l'any 1981 seguia la caiguda de preu del dòlar de 1979; la caiguda del preu de les ametlles de 1987, a la caiguda del dòlar de 1985.

1. Volem agrair a l'amo en Llorenç Florit de Sineu que m'hagui deixat copiar els seus preus. Encara que els preus és sabut que canvien en la mateixa temporada, de setmana a setmana o, fins i tot, dia a dia; per referir-nos a un sol preu per any hem pres pel camí del mig: amb el preu més alt de la temporada i el més baix hem fet una mitjana, sense ponderar.

Preu d'ametlles 1974-1990 en pessetes constants

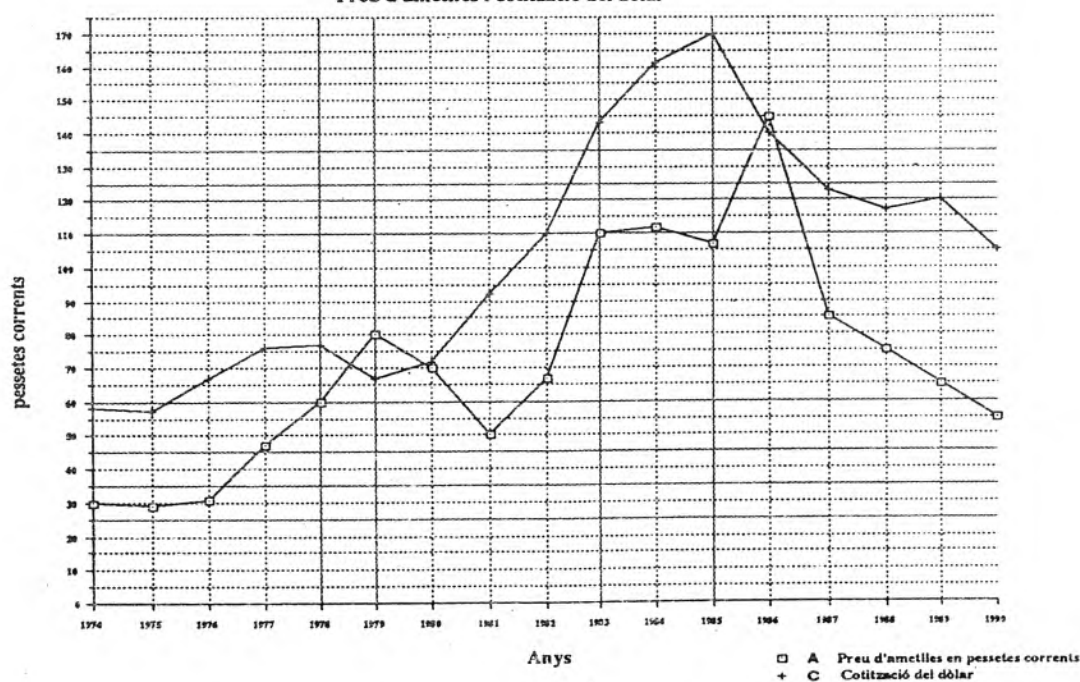
5. Conclusions:

- El preu de l'ametlla s'enfonsa.
- La incorporació a la CEE no hi té res a veure.
- La influència del preu del dòlar és determinant, tant pel sentit del moviment com per la magnitud del preu.

— La recuperació dels preus, si no s'atura el dumping dels americans amb manifestacions ecologistes diumenges i festes de guardar, va per llarg. ■

Miquel Pastor

Preu d'ametlles i cotització del dòlar

Afegitó:

- La collita d'ametlles a Califòrnia d'enguany s'estima en 280.000 tones de bessó.
- Els càlculs sobre la producció espanyola giren en torn de les 50.000 tones.
- La producció de la resta de països arribaria a 60.000 tones més.

Mel i Sucre

POLVOS MÀGICS

No podeu creure...

- que els telèfons de Lloret vagin tan malament.
- que cobrin el mateix que si anassin bé.
- que per Lloret es comenti que el PP ja té la llista per a les properes eleccions municipals preparada.
- que diuen que serà una sorpresa.
- que també diuen que N'Arnau Mateu és pieza codiciada pel PSOE, UM i qualcú més.
- que les reunions polítiques es facin tan d'amagat.
- que les casetes d'aperos creixin com a bolets.
- que les misses s'hagin acursat tant.
- que hi hagi gent que trobi que no posem al capellà damunt el Foc i Fum.
- que s'ho mereix bé.
- que al menjador de la 3ª Edat s'hi hagi apuntat tan poca gent.
- que això deu voler dir que tothom va ben alimentat...
- que d'aquí un any, però, segur que no hi cabran.
- que els periodistes de Llorito escriguin tan poc.
- que hi ha estirades d'orelles que fan el seu efecte.
- que els quintos preparen una comèdia.■

...idò és ben ver

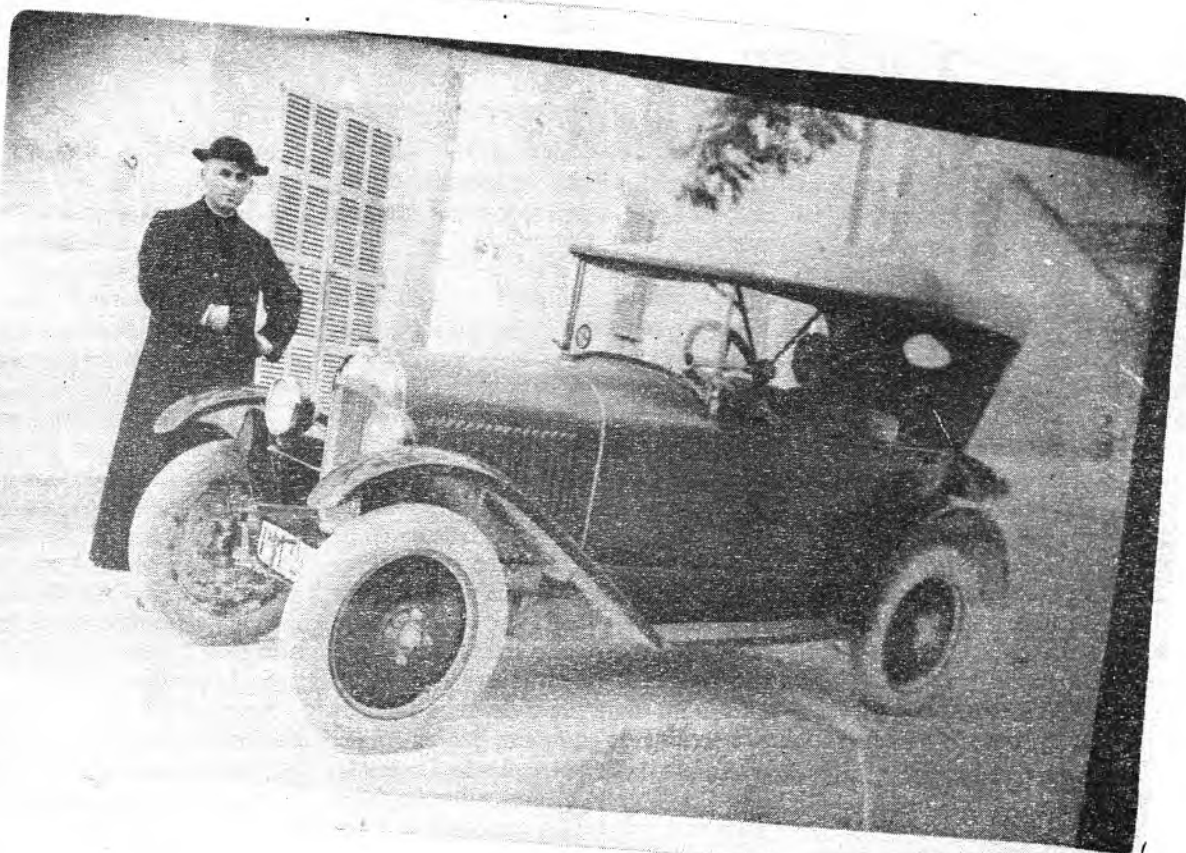
POBRES CAPELLANS...

- Si diu sa missa llarga: no acaba mai...!
- Si diu sa missa curta: només frissa...!
- Si predica més de cinc minuts: i no sap que ha de dir...!
- Si parla de Déu: s'enfila pes niguls...!
- Si comenta problemes socials: s'afica en política...!
- Si encara batia i casa: no vol amollar...!
- Si ja no batia ni casa: se'n fot de tot...!
- Si està a sa rectoria: ja viu bé dins aquest casal...!
- Si viu a un pis: i sa rectoria que caiga...!
- Si sempre el troben a la parròquia: com que no visita es feligresos...!
- Si visita es feligresos: no el troben mai al l'església...!
- Si fa obra a l'església: com si no hi hagués pobres...!
- Si no fa obra a l'església: tot ho té abandonat...!
- Si demana doblers: es un pesseter...!
- Si no demana doblers: serà que es doblers li ves-sen...!
- Si exigeix preparació: només posa dificultats...!
- Si no exigeix preparació: tot li és igual...!
- Si confessa: no se vol perdre res.
- Si no confessa: és més papista que el Papa...
- Si reuneix es feligresos: pereix que no té cap feina...!
- Si no reuneix es feligresos: es que no mou res...!
- Si té Consell Parroquial: com es deixa manipular per tothom...!
- Si no té Consell Parroquial: és un individualista...!
- Si conserva ses tradicions: encara creu amb co-verbos...!
- Si no conserva ses tradicions: no estima res...!
- Si és jove: no té experiència...!
- Si és de mitja edat: se pensa que ho sap tot...!
- Si és vell: s'hauria de retirar...!
- Però quan es mor o se'n va: quin buit que ha deixat...■

PERLAS Y CUEVAS

EL RECTOR I EL PRIMER COTXE

Bernat Orell, més conegut per *El senyor rector*, fa anys que és mort, però encara és recordat a Lloret on visqué fins el moment de jubilar-se. A la fotografia apareix amb el seu cotxe, un dels primers que van circular pels carrers del poble. Ha plogut molt des de llavors. Davant la rectoria hi havia arbres, tal i com es pot veure.

A la mateixa fotografia hi apareix el seu nebot, Pere Salom Orell. Visqué al poble durant una sèrie d'anys. Pogué anar a escola amb els mestres Rubí i Noguera.

Aquest cotxe de tres places conduït pel rector era ja una part més de la imatge habitual de la rectoria, primer de

Santa Eugènia i llavors de Lloret. ■

Fotografia cedida per Catalina Gomila, Sabatera.

EN QUATRE PARAULES

Diuen que no hi ha res millor que tenir un bon amic, l'amistat sempre ha estat un valor de la nostra societat i desgraciada la persona que no té un amic en qui confiar i a la vegada esser confident d'ell. No es pot anar tot sol per la vida, s'han de tenir amics.

Però l'amistat no és una columna que es planta i res més, l'amistat s'ha de cultivar, necessita cuidar cada dia, necessita mimar i tenir en compte sempre. La paraula amic no és sols d'un moment, compromet el nostre ésser i exigeix fidelitat.

Si no vols restar sol procura't un bon amic. ■

Santiago Cortès

Agricultura ecològica

Orígens

L'agricultura ecològica neix quan es comencen a observar els errors de l'agricultura intensiva. Persones que treballen la terra o en relació a ella -agricultors, agrònoms, bidlegs, microbidlegs- veuen i reconeixen els efectes destructius d'unes pràctiques que maten la terra i creen una forta dependència de productes externs al camp. Són persones conscients, que no consideren la natura com un enemic al qual dominar, sinó que la converteixen en la seva aliada més gran. Així doncs, l'agricultor ecològic entén la vida com un tot, coneix i estima la seva terra i la respecta com es respecta a ell mateix: sap el que fa i ho fa bé. La seva tasca és plena de sentit, amb ella aconsegueix una terra fèrtil i unes plantes sànes que produeixen aliments gustosos i sans.

Mitjans

L'agricultura ecològica es basa, sobretot, en el manteniment de la fertilitat de la terra afavorint la formació d'humus. Per aconseguir-ho s'ampara en diverses tècniques. Podríem anomenar en primer lloc la rotació de cultius segons els elements que les plantes prenen o deixen a la terra i que ajuda a trencar els cicles de les plagues. També és important no alterar l'estructura de la terra, ja que només la capa superior és fèrtil. Per això, la terra s'ha de remoure sense capgirar-la mitjançant eines lleugeres i que no la voltegin. Així evitem també fer pujar a la superfície llavors de plantes que estaven en estat latent en capes més profundes.

Cobrir la terra amb palla, altres restes orgànics o inclús amb pedres ens ajuda a mantenir la humitat (molt important en un clima on l'evaporació és més gran que la precipitació d'aigua), a protegir la terra dels canvis de temperatura i a ofegar el creixement de les herbes que no volem. En els primers casos aconseguim també un adob de superfície. Com més lleuger i tosc sigui el material, més gruixuda serà la capa.

Els adobs verds són plantes que cobreixen el camp entre dos cultius i ajuden a evitar l'erosió. S'escullen plantes que aportin a la terra els elements que li falten (p.e. lleguminoses pel nitràt), que asfixien altres herbes que no volem

(p.e. tagetes minuta per eliminar la grama del nord) o per aconseguir matèria per fer un acoixinat.

Tots els restes orgànics no contaminats es poden amuntegar per elaborar mantell (compost). Hi ha qui segueix unes normes rigoroses en la seva composició i en el tamany dels restes, hi ha qui els tira despreocupadament en un munt. Aquest ha de tenir un volum suficient en un temps no massa llarg (es proposa una base de 2 x 3 m d'altària per a que abasti temperatures altes i fermenti). El compost, quan és fresc es pot utilitzar com a cobertura i quan es madur es pot enterrar.

L'agricultura ecològica respecta la natura i els seus cicles. L'agricultor troba en ella un ritme propi de feina i de repòs en un món complex que ell coneix bé. La interacció entre plantes i animals, entre les diverses plantes, entre les fases d'activitat i de repòs, enriqueix la terra i permet no passar a dependre en excés de forces externes al camp. Es convenienc el cultiu de varietats autòctones, adaptades i resistents a plagues i clima i que són apreciades en els mercats locals.

Les parades en crestell, que s'han vingut utilitzant a l'Orient des de temps immemorials, permeten aprofitar al màxim un espai petit. El que es fa és recobrir la parada amb fems i es cava a solcs posant la terra que es treu del primer dins el segon i així successivament. Després hem d'evitar trepitjar-la per mantenir la terra flonja. Avui a Mallorca hi ha una experiència molt positiva.

Per què evitar els productes químics de síntesi?

1.- Com adobs

L'estructura química d'aquests adobs és diferent de la dels naturals. La seva utilització suposa esterilitzar la terra i passar a dependre d'ells per aconseguir unes plantes malaltisses que requereixen grans quantitats de plaguicides. Es crea així un cercle viciós.

2.- Com plaguicides i herbicides

Amb ells moren plagues, herbes i també tota forma de vida que podria ser útil a l'agricultura. Apareixen noves plagues resistents i que no són controlades pels seus depredadors, que han desaparegut. Així s'han d'utilitzar cada vegada amb més freqüència plaguicides més i més forts i més i més ineficaços.

3.- El producte final

Amb els productes químics s'aconsegueixen uns aliments d'un tamany regular, d'aspecte agradable i d'un valor nutritiu decreixent. Al menjar-los ingerim també part dels productes químics utilitzats per cultivar-los, uns d'ells cancerígens, altres mutàgens, altres al·lèrgics. L'augment del càncer ha estat paral·lel a la utilització de derivats del petroli.

Rendabilitat

Es pot viure de l'agricultura ecològica? Uns dels atractius més grans de la utilització de productes químics de síntesi és el benefici que es pot aconseguir a curt termini. Amb una certa inversió (quantes vegades subvencionada!) s'aconsegueixen productes atractius i que es valoren en el mercat (almanco de moment). Però, alerta, produir-los resulta cada pic més car i ho serà més. La utilització de productes de síntesi suposa una gran despesa d'energia i d'aigua, ambdues de cada vegada més cares. El mercat, i concretament el mercat europeu, està saturat de les mateixes fruites, les mateixes verdures, els mateixos productes dels que els consumidor ja comença a desconfiar, perquè comença a temer-se'n del perill que suposa per a la salut el menjar productes semi-químics. El mercat europeu és deficitari en productes fiables, fets per persones fiables i independents, que no s'han de sotmetre a les instruccions -i als preus- establerts pels grans grups de comerç, productes fets per vertaders professionals.

DEL SIGNIFICAT DEL TERME AUTODETERMINACIÓ

Darrerament el mot *autodeterminació* ha estat usat freqüentment en els mitjans de comunicació. Molt se n'ha parlat i discutit i, tanmateix, poques vegades amb encert. Atès el pregon desconeixement del significat real del terme, ens hem preocupat d'anar a cercar-lo a l'anomenat *Diccionari del Nacionalisme* (Ed. La Magrana. Barcelona, 1978), els autors del qual són Imma Tubella i Eduard Vinyamata. L'encerta explicació que ens dona d'aquest controvertit terme és la següent:

"En general, significa l'acció de decidir per si mateix sense interferències d'altri. Quant a la conceptualització política, significa el

dret i el fet pel qual tota comunitat, país o nació determina democràticament la seva voluntat col·lectiva de constituir-se en estat sobirà independent i, per tant, se separa de l'entitat política per la qual fins aquell moment havia estat administrada. Es a dir, l'autodeterminació és el mecanisme jurídic i polític mitjançant el qual s'accedeix a la independència.

(...) L'exercici de l'autodeterminació és la manifestació col·lectiva d'una nació en l'exercici de la democràcia ja que el terme s'aplica específicament a l'expressió democràtica d'una comunitat nacional amb intencions de constituir-se en estat sobirà.

"En alguns estats plurinacionals com l'espanyol, molts polítics defensen el dret a l'autodeterminació per a les nacions administrades per l'estat quan, de fet, solament són partidaris de l'autonomia per a aquestes nacions i, consegüentment, contraris a la seva independència. Aquesta situació confusional no és més que un dels productes típics de la manipulació terminològica. Si l'autodeterminació no és el sistema polític i jurídic per tal d'assolir la sobirania plena, manca de sentit el fet d'autodeterminar-se per a retornar la capacitat d'autodeterminació a l'estat administrador.

(...) "Per a exercir degudament el dret d'autodeterminació és imprescindible que existeixi un període de temps suficient perquè sigui possible a la nació d'iniciar un procés constituent i en el qual disposi de tota la llibertat necessària per a preparar el plebiscit que reafirmarà la seva voluntat de sobirania".■

SOLUCIONS

C	A	M	O	T	O	L	R	C	T
L	R	N	C	O	R	R	A	C	R
B	I	C	I	C	L	E	T	A	A
L	R	M	C	L	L	R	N	A	M
C	A	N	A	T	R	A	T	P	V
C	A	M	I	O	N	E	T	A	I
C	O	T	X	E	N	L	B	T	A
R	A	U	T	O	M	O	B	I	L
C	L	R	G	A	C	L	R	N	C
L	R	R	C	A	N	R	C	E	A
R	U	C	A	R	E	C	T	R	
F	T	R	A	C	T	O	R	A	R

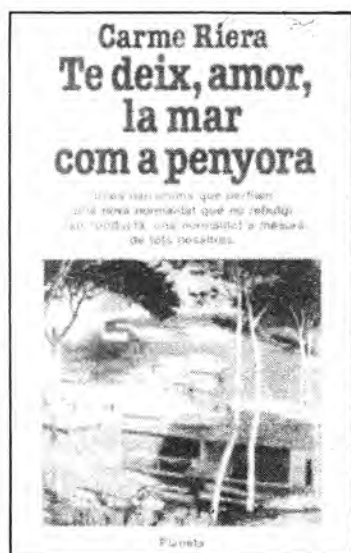
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
A	M	I	G	A	E	S	P	E	S	
M	I	C	A	O	O	L	L	A		
A	R	S	A	L	A	R	L	I		
R	A	N	R	E	S	S	E	M		
5	R	O	T	A	E	R	O	S		
6	T	A				O	P			
7	P	A	L	A	E	M	E	S		
8	C	O	R	L	A	V	N	A	S	
9	A	S	T	A	P	A	R	L	A	
10	S	A	L	A	A	O	R	A	L	
11	A	R	E	N	A	A	C	A	T	A

2	x	5	-	8	=	2
:	■	+	■	+	■	
1	+	7	-	3	=	5
x	■	:	■	-	■	
4	+	6	:	5	=	2
=	8	=	2	=	6	

Llibres

Carme Riera

TE DEIX, AMOR, LA MAR COM A PENYORA

128 pàgs., 850 ptas.
ISBN 84-320-3701-X

Carme Riera és mallorquina des de 1949. Es va donar a conèixer el 1975 amb un llibre de narracions, **Te deix, amor, la mar com a penyora**, del qual se n'han fet trenta edicions. Més tard publicaria **Jo pos per testimoni les gavines** (1977), **Una primavera per a Domenico Guarini** (Premi Prudenci Bertrana 1981), **Epitelis tendrisims** (1981), **Questió d'amor propi** (1987), que ara s'incorpora a la col·lecció Ramon Llull, i **Joc de miralls**, Premi de Novel·la Ramon Llull 1989. La major part de les seves narracions han estat traduïdes al castellà, grec, holandès, alemany, anglès, rus i eslovac.

El 1988 va guanyar el Premi Anagrama d'assaig amb **La Escuela de Barcelona**, primera part introducció dels quatre volums de què consta la seva tesi doctoral, per la qual obtingué també el Premi Extraordinari de Doctorat. Actualment és professora de Literatura castellana a la Universidad Autònoma de Barcelona, ciutat on viu.

«L'univers de na Carme Riera és poblat d'éssers pàl·lids, de gent que perd jugant a un joc les regles del qual ignoraven. Tot plegat, diria

que els personatges de na Carme Riera són, més o manco, aquells que no han sabut, no han pogut o no han volgut ser assimilats per l'engranatge de la «normalitat» quotidiana, i no coneixen o rebutgen les claus de la convivència o cerquen formes no habituals de relacionar-se amb el món. Són, idò, personatges que viuen en els soterranis d'aquesta diguem-ne vida que feim entre tots, aquesta vida concreta que alça gratacels i fabrica "Phantoms" (...) Aquestes narracions de na Carme Riera restitueixen al concepte de normalitat totes les actituds possibles. És a dir: eixamplen el concepte de normalitat, l'engrandeixen i hi donen cabuda a totes les conductes. És a dir: perfilen una nova normalitat que no rebutgi cap conducta —cap vida—, una normalitat a mesura de tots nosaltres —que sempre és millor que no dir a mesura de l'home—. És a dir, i aquí anava: na Carme Riera és una escriptora lliure, i, per tant, ens pot donar aquestes lliçons de llibertat.» (Del Pròleg de Guillem Frontera.)

Carme Riera

JO POS PER TESTIMONI LES GAVINES

96 pàgs., 750 ptas.
ISBN 84-320-3702-8

En aquest aplec de relats curts de Carme Riera, hom hi troba una sèrie de temes que són constans preocupacions vitals o estètiques en l'ànim de l'ésser humà. Hi ha la preocupació pel pas inexorable del

temps; la dialèctica entre el sentiment, absolut però efímer, i allò relatiu d'uns convencionalismes que, malgrat tot, són presoners de generació en generació; el món mític de la infantesa i de l'adolescència; la sensibilitat com a font de coneixement per a desvetllar els secrets del món; la folia, l'assassinat o el suïcidi com a úniques sortides per salvar la bellesa; la denúncia de l'explotació de què és objecte la dona per part de la societat en general i del mascle en particular, sense caure en cap tipus de manifest feminista; l'actitud reverencial davant l'escriptura, entesa com a possibilitat de pervivència en la memòria de la gent; i, no cal dir, l'amor, aquell amor del qual parlen i sobretot estimen els personatges de Carme Riera: «Estimàrem tantes i tantes coses! (...) i l'amor per damunt de tot, l'amor de què mai, per aquella època, no parlàvem», diu la protagonista de la seva primera narració. ■

josé alvarado

EXPOSA

A
LLUCMAJOR

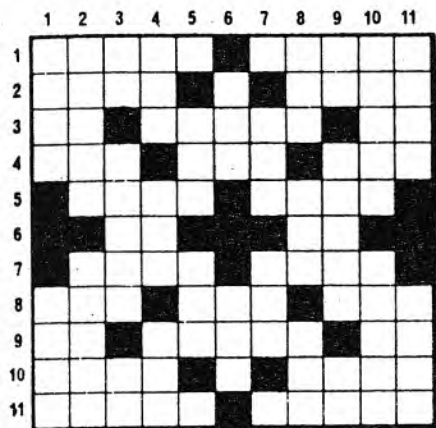
carrer nou, 17

octubre 90
Sa Fira

INAUGURACION DIA 12 A LAS 18 HORAS

MOTS ENCREUATS

ENCREUAT. HORIZONTALS.— 1: La meua veïnada ho és. Ho és el plat de fideus. 2: El mey germà és una... més alt que jo. Si no en tenc cap, no podré fer dinar. 3: M'ho dela el sergent. Posar en sal. A ell. 4: Just devora. Allò que ens queda en haber pagat els impostos i els deutes. Fill primogènit de Noè. 5: Es a Espanya, però hi ha americans. Déu grec que ens ajuda a estimar-nos. 6: Possessiu. Riu italià (al revés). 7: Una de les juguetes que du la meua filla a la platja. El Govern ha... deute públic. 8: A un amic meu l'operaren del... Serveix (al revés). Té dos forats. 9: M'agrada tenir-ne si jug a cartes. Si no se vol que el vi torni dolent, s'ha de... la botella. Nota musical. 10: He passat dues hores dins la... de ca nostra. El jutge va fer una vista... 11: N'hi ha molta a la platja. El soldat... les ordres del sergent.

VERTICALS.— 1: El marit ha d'... l'esposa. Encara pagam la nostra. 2: Tete Montoliu i Ray Charles no ho poden fer mai. Vaig... el llibre a la biblioteca. 3: Xifres romanes. Tot d'una ho vaig... Matrícula de Lleó. 4: Fa molta olor. Comparatiu. Un altre comparatiu. 5:... vostè llegeix Diari de Mallorca. Un home no en té cap i una mosca en té dues. 6: Visca Lola Flores! Sol organitzar activitats extraescolars a les escoles. 7: Té quatre potes. Li agradaven les pomes. 8: Una tia meua és... Maria de Sant Joan Bermans. Si en beus molt et mareges. Pedra grossa. 9: Disc gros (al revés). Els meus pares... molts de vespres de sopes de llet. Déu del Sol. 10: Ma mare, la meua dona i la meua filla. Ho sol ser el bacallà. 11: Greix de porc. Ja ha sortit al 10 horitzontal.

7 DIFERÈNCIES

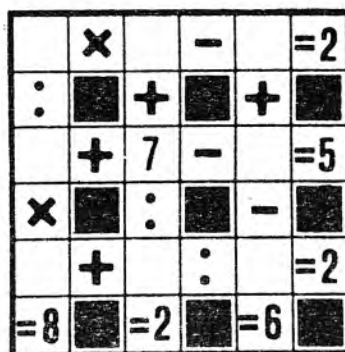
TROBAU-LES

SOPA DE LLETRES

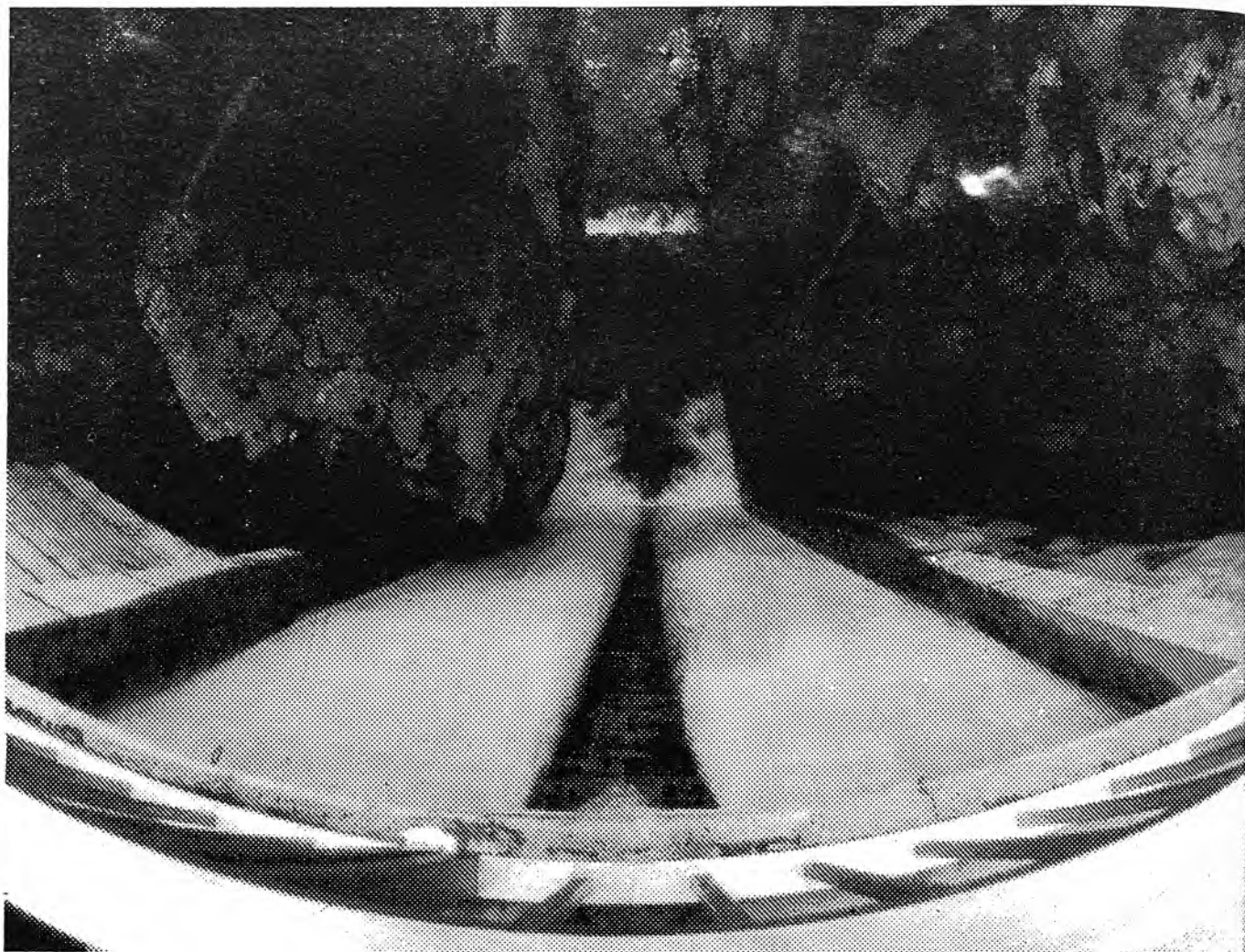

Cerca en aquesta sopa de lletres quinze noms de vehicles.

PROBLEMA MATEMÀTIC

SOLUCIONS A LA PÀGINA 29

Treballam per a que d'aquí a tres anys tota Mallorca estigui a l'alçada d'Europa.

Mallorca és, sens dubte, una illa afortunada. I viure a Mallorca, per tant, és un privilegi. Però no tots els pobles de la nostra illa compten amb les comoditats i la infraestructura necessària.

Un bon grapat no disposen d'una xarxa d'aigües i clavegueram adequada a les seves necessitats actuals.

Per això, el Consell Insular de Mallorca posa avui en marxa un Pla per a que tota Mallorca estigui en

tres anys a l'alçada d'Europa. Un Pla per a millorar la nostra illa.

**PLA DE SANEJAMENT I
ABASTIMENT D'AIGÜES
A LA PART FORANA**

Un pla per a millorar

CONSELL INSULAR DE MALLORCA